

Osmanlıca®

Eğitim ve Kültür Dergisi

osmanlicadergi.com
@osmanlicadergi

EYLÜL 2017

Zilhicce 1438 - Muharrem 1439

YIL 05 SAYI 49

7₺ 5€

قربان بایراکیزی
تبریک ایدرز

Kurban Bayramınızı
Tebrik Ederiz

Kolera Salgınının
Yayılmaması İçin
Çay İçin

İlm-i Terbiye-i
Etfâl

قُدُسُ بَزِیمِ دَر

KUDÜS BİZİMDİR

ISSN: 2147-5334

9178605010188821

HARFLERİ TANIYALIM

ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	پ	ب	ا	Matbu hatlı harfler
ذ	د	خ	ح	چ	ج	ث	ت	پ	ب	ا	Rik'a hatlı harfler
Zel	Dal	Hı	Ha	Çe	Cim	Se	Te	Pe	Be	Elif	Okunuşları

غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ژ	ز	ر	Matbu hatlı harfler
غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ژ	ز	ر	Rik'a hatlı harfler
Gayin	Ayin	Zı	Tı	Dat	Sad	Şin	Sin	Je	Ze	Ra	Okunuşları

ی	ه	و	ن	م	ل	ن	گ	ك	ق	ف	Matbu hatlı harfler
ی	ه	و	ن	م	ل	ن	گ	ك	ق	ف	Rik'a hatlı harfler
Ye	He	Vav	Nun	Mim	Lam	Nef	Gef	Kef	Kaf	Fe	Okunuşları

Osmanlıcada bulunup da Kur'ân harflerinde olmayan harfler de vardır. Bu harfler şunlardır:

ث	گ	ژ	چ	پ
---	---	---	---	---

Yuvarlak içine alınan "Şin", "Dad", "Kaf" ve "Nun" harflerinin noktaları, el yazısında harfin sonuna kuyruk olarak eklenir.

~	~	~	~
---	---	---	---

Rik'a hattında iki noktalar çizgi (-), üç noktalı harfler ise takke (^) ile gösterilir.

ع	ث	ت	ب
---	---	---	---

Kırmızı renkli harfler Türkçe asıllı kelimelerde kullanılmaz. Mor renkli harfler, Farsçadan, yeşil renkli "Nef" harfi Türkçeden gelmiştir.

Not: Türkçeden gelen "nef" in hari-cindeki **siyah** renkli harfler Kur'ân alfâbesinden, **pembe** renkliler ise Farsçadan gelmiştir.

Not: Kelime içerisinde harflerin baş-larındaki ses kullanılır.

OKUTUCU HARFLER

"a, e" sesleriyle okutur	ه	"a" sesiyle okutur	ا
"ı, i" sesleriyle okutur	ی	"o, ö, u, ü" sesleriyle okutur	و

Not: Okutucu harfler normal harf olarak da kullanılabilir.

Not: Elif harfi üzerinde (ا) **hemze** "e" sesiyle, (آ) **med** "a" sesisyle okutur. Harfin önünde okutucu bir harf yoksa bir önceki sese birleştirilir.

HE OKUTUCUSUNUN "A" SESİYLE OKUTUĞU YERLER

"He" okutucusu, kelime içindeki kalın harf ve kalın sesli uyumuna göre, isimlerde, mastarlarda ve ek-lerde "a" sesiyle okuttuğu yerler vardır. Fiillerdeki "a" sesi ikinci şahsın emir ve nehiy kipinde kullanıldığından "he" okutucusuyla değil, "elif" okutucusuyla yazılır. Dolayısıyla bir kelimenin mastar mı, emir mi olduğu daha ilk bakışta anlaşılabilir.

İSİM	باغله BAĞLA (İLE)	یاپمه YAPMA (MASDAR)
FiİL	باغلا BAĞLA	یاپما YAPMA (NEHİY)

KALIN VE İNCE KARŞILIĞI OLAN HARFLER

Osmanlıcada okutucu harflerden (و) okutucusu-nun "o-ö-u-ü" olmak üzere dört sesi karşıladığını görürsünüz. Bu ilk bakışta -normal olarak- bir zorluk gibi gözükmemektedir. Fakat bazı hususla-rı bilmek kaydıyla zorluk gibi gözükken bu durum ortadan kalkmaktadır. Bu konu için aşağıdaki hu-suslara dikkat ediniz.

Osmanlıcada kullanılan Türkçe kelimelerde aynı sesi ifade etmekle birlikte birisi kalın, diğeri ince sesleri ifade eden toplamda on iki adet harf vardır. Bu harfler şunlardır:

	K sesi için	T sesi için	D sesi için	S sesi için	Ğ sesi için	H sesi için
KALIN	ق	ط	ط	ص	غ	خ
İNCE	ك	ت	د	س	گ	ه

Yukarıda verdiğimiz bilginin bize faydası nedir?

Bu on iki harften her hangi birisi bir kelimeye geldiğinde, mesela "vav" harfi için söylersek, okutucu harf olarak karşıladığı dört sesteki ikisini hemen elemiş oluyoruz. Yani kelimenin içerisinde bu on iki harfin kalın olanlarından bir harf gelmişse, (ö ve ü) sesleri; ince harflerinden birisi gelmişse (o ve u) sesleriyle okuma-yacağımızı hemen anlayabiliriz. Dolayısıyla diğer iki sesteki birisiyle okuyabiliriz.

KALIN O ve U	طوق TOK	خوش HOŞ
İNCE Ö ve Ü	تور TÜR	اوگون ÖĞÜN

SIYAK-SIBAK MESELESİ

Peki, kalınlık ve inceliğine göre iki sesi elediği-miz halde geriye kalan seslerden ikisiyle de oku-nabilecek bir durum olursa ne olacak?

Mesela: **Yüz** lira. Bugün **yüz**meye gideceğim. **Yüzüm** yanmış. Aynı durum, Osmanlıcadaki bazı kelimeler için de geçerlidir. Mesela bazı kelime-lerin yazılışları aynıdır, fakat farklı okunurlar.

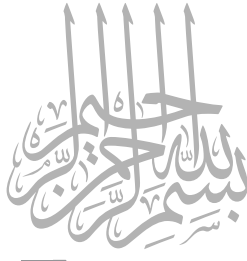
كوج	كول	صوص	قويو
Göç	Göl	Sos	Koyu
Güç	Gül -Mek	Sus	Kuyu

كول صوغوق	بوايش چوق كوج
Göl soğuk	Bu iş çok güç
گولمك كوزل	گوج وار اوزاغه
Gölmek güzel	Göç var uzağa

Aşağıdaki tabloya bakıldığında ise, durum biraz daha farklı ve karmaşık gözükabilir. Burada da yine kelimenin cümle içindeki kullanımına bakılır ve ona göre okunur.

بول	بول	بول	بول
Bül-ten	Bul	Böl	Bol

اکمگی بول ده وير
Ekmeği böl de ver
قيرمیزی بولتنله آرانپور
Kırmızı bültenle aranıyor
بول کيچه لوقانطه سی
Bol keçe lokantası
آرایان بولور
Arayan bulur

BAŞ MUHARRİR	03
Kudüs Bizimdir	
OKUMA METİNLERİ	04
Osmanlı'da Okula Başlama Merasimi: Âmin Alayı * Harem-i Şerif-i Kuds * İlm-i Terbiye-i Etfâl	
DEYİMLERİMİZ VE HİKÂYELERİ	17
Taziya Muska Yazmak	
BİLİYOR MUYDUNUZ?	18
Kelimelerin Kökenlerine Yolculuk * Kolera Salgınının Yayılmaması İçin Çay İçin * Kolera hastalığının olduğu yerlerde alınması gereken tedbirlere dair belge	
BELGE OKUMALARI	22
Kudüs Bizimdir * Filistin'de Yahudilerin toprak almasının önüne geçilmesine dair belge * Yahudilerin Filistin'de yer edinmeye yönelik faaliyetlerine dair belge	
HÜSN-İ HAT ÇALIŞMALARI	30
"Dal" Harfi	
OSMANLICA YAZABİLİYORUM	31
Yazı Ağıştırmaları: "Mesafeleri Kısaltmak İçin"	
KİTÂBE OKUMALARI	32
Mustafa Münif Efendi'nin Mezar Taşı * Sarâyılı Âişe Yuhber Hanım'ın Mezar Taşı * Abide-Şerife Rabia Advîye-Fatıma Fahriye Hanımların Mezar Taşı	
OSMANLIDAN YEMEK TARİFLERİ	34
Koyun Külbastısı * Koyun Külbastısı (Nev-i Diğer)	
TARİHTEN NOTLAR	36
Roma İmparatoru'nun Ömer b. Abdülaziz'e (ra) Hayranlığı * Bilmiyorum Nüktesi * İlme Olan Düşkünlüğü ve Tavsiyeleri * İlim Götmez, İlme Gidilir * Tevbesine Vesile Olan Hadise * Molla Fenârî'nin (ra) Kadılık Vazifesinde Cesareti	
OSMANLICA ÖDÜLLÜ BULMACA	40

Osmanlıca
Eğitim ve Kültür Dergisi

عملکنزده رضای الهی اولملی.
اگر او راضی اوسه،
بتون دنیا کوسه اهمیتی یوق.
اگر او قبول ایتسه،
بتون خلق ردّ ایتسه
تأثیر می یوق.

"Amelinizde rıza-yı ilâhî olmalı.
Eğer o razı olsa, bütün dünya küsse ehemmiyeti yok.
Eğer o kabul etse, bütün halk reddetse tesiri yok."
(Bediüzzaman)

BAŞ MUHARRİR

METİN UÇAR editor@osmanlicadergi.com @msserdengecti

ناب محمدی

قدس بزمدر

سویله یازمیدی. عرفانه مکتبی در کیمزک بازار لرنده بر فواجه من:

قدس بزمدر...

هونله ”بر کیمه، کندینه بعضه آیتلریمیزی کوسره لم دییه قولنی مسجد حرامده هوره سنی مبارک قیلدیغیز مسجد اقصایه کوتورمه الله اکیقللردنه مژهدر. او، کرهکده لهر شیئی ایستلمده و کورمکده در.“ (اسرا/۱)

قدس بزمدر...

هونله ”یولجیلو آجوه شو اوج مسجدده برینه عبادت ایچومه اولور. بنم شو مسجدیه، مسجد حرامه و مسجد اقصایه“ دیمدر، افندیغیز (ص ع و).

قدس بزمدر...

هونله ”ای هبیم! یوزیک کوله هوریلوب طوردیغی محقور کوروپورز. آرتومه سنی، غشور اولدیهک بر قیلایه البته دونیره هبیم؛ بوندنه صوگره یوزیک مسجد حرام طرفنه (کعبه یه) هور! (ای مؤمنلر!) او هالده (سزده) نزه ده اوله گز، آرتومه (نمازده) یوزیک اولدیهک طرفنه هور! هم طوغریسی او کندیلرینه کتاب ویریلنلر، شیهه سز بونلر ربلمزده (حان) هور اولدیغی کرهکده بیلسورلر. الله ایبه، (اونلرک) یامعده اولدیلرندن غافل دگلدلر.“ (نقره ۱۴۴)

آیت کریمه سی نزول ایدنه قدر مسلمانلرک ایله قبله سیدر.

قدس بزمدر.

هونله ”قلیمزک یاریسی مله در، یاریسی مدینه در، اوزرنده بر تول کبی قدس واردر.“

قدس بزمدر.

اوت، قدس عصرلردر کوندمده در، بوندنه صوگره ده کوندمده اولدیهکدر. هر خاطرلاندیغنده، یاشاندیغنده ظلم و رحمت کورونه هک؛ مسلمانلر و سائر دینلرک یاقلاشیملری آشکار اولدیهکدر. کرک دینی، کرک صوبولویک، کرک سیاسی، کرک جغرافی هر آلانده قدس اسمی هبیم که هک، حافظه لر نازه لنه هک، ایلمیسی ایچومه قدس ترزونلرک بر کوشه سنده اولدیهکدر.

بزه کوندمده اولاه قدسی بلله لرله کورمک، تاریخده بوکونه باقموه ایستده ک. بنم ایستر عثمانلییه ی اؤگرتیمک اولقله برابر، آناهتاری بولاه غزینیه ده راحت اولاشیر قضیه سی ایله هبیم ایچومه تاریخه یولجیلو باباییلمه املانی یاقلاشیملرکدر.

سوزی هوروه ده اوزاتماده سزی درکیلله باسه باشه بیر قییسور.

Kudüs Bizimdir

Şöyle yazmıştı, İrfan Mektebi dergimizin yazarlarından bir hocamız:

Kudüs Bizimdir...

Çünkü “Bir gece, kendisine bazı âyetlerimizi gösterelim diye kulunu Mescid-i Harâm’dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya götüren Allah eksikliklerden münezzehtir. O, gerçekten her şeyi işitmekte ve görmektedir.” (İsra/1)

Kudüs Bizimdir...

Çünkü “Yolculuk ancak şu üç Mescitten birisine ibadet için olur. Benim şu mes-cidime, Mescid-i Haram’a ve Mescid-i Aksâ’ya” demiştir, Efendimiz (sav).

Kudüs Bizimdir...

Çünkü “Ey habîbim!) Yüzünün göğre çevrilip durduğunu muhakkak görüyoruz. Artık seni, hoşnûd olacağın bir kibleye elbette döndüreceğiz; bundan sonra yüzünü Mescid-i Haram tarafına (Kâbe’ye) çevir! (Ey müminler!) O hâlde (siz de) nerede olsanız, artık (namazda) yüzünüzü onun tarafına çevirin! Hem doğrusu o kendilerine kitap verilenler, şüphesiz bunun Rablerinden (gelen) hak olduğunu gerçekten biliyorlar. Allah ise, (onların) yapmakta olduklarından gafil değildir.” (Bakara 144)

Ayet-i Kerimesi nüzul edene kadar Müslümanların ilk kiblesidir.

Kudüs Bizimdir.

Çünkü “Kalbimizin yarısı Mekke’dir, yarısı Medine’dir, üzerinde bir tül gibi Kudüs vardır.”

Kudüs Bizimdir.

Evet, Kudüs asırlardır gündemdedir, bundan sonra da gündemde olacaktır. Her hatırlandığında, yaşandığında zulüm ve rahmet görünecek; Müslümanlar ve sair dinlerin yaklaşımları aşikâr olacaktır.

Gerek dini, gerek sosyolojik, gerek siyasi, gerek coğrafi her alanda Kudüs ismi hep geçecek, hafızalar tazelenecek, ileri için Kudüs terazinin bir köşesinde olacaktır.

Biz de gündemde olan Kudüs’ü belgelerle görmek, tarihten bugüne bakmak istedik. Bizim isimiz Osmanlıca’yı öğretmek olmakla beraber, anahtarı bulan hazineye de rahat ulaşır kaziyesi ile hepimiz için tarihe yolculuk yapabileme imkânını yakalayabilmektir.

Sözü çok da uzatmadan sizi dergiyle baş başa bırakıyoruz.

عثمانیہ او قولہ باشلامه مراسمی: آمین آلائی

Osmanlı'da Okula Başlama Merasimi:

Âmin Alayı

Ahmet Rasim

مکتبه باشلاياجغمه سوز ویردم آ، اوده بر درجه یوکسلیر کبی اولدم. آننه مک، سوت نینه مک، اؤک کیلر، موطفاق اورتلق ایشلرینه باقان دل افزا قلفه نڭ بڭا قارشى داورانیشلری دگیشدی. شو بر ایکی کونه قدر برندن بری بڭا الیه ییمک ییدیررکن المله ییمگه باشلادم. ییمکدن صوڭره هر زمانکی کبی المی سیله جکلر، آرتق: ”گل بورایه!“ امری قالدی. کیم سیله جکسه، آئنده صابونلی آل بزی، بر طرفیله، سینی کنارنده، بوینمده صیقی صیقی بوغازیمه صاریلی خاولی، صانکه بری:

”تسلیم اول!“ دیمش ده، اولمش اولدیغمی کوسترمک ایچون یوقاری یه قالدیرمشم کبی هوالاندیردیغم الیریمی برر برر بیلکلرندن طوتوب سیلر، اوبور طرفیله ده آغزیمی، بورنمی، چڭهلریمی اییجه تمیزلردی. شیمدی کنجلر بو ای داورانیشک معناسنی آڭلامازلر.

Mektebe başlayacağıma söz verdim a, evde bir derece yükselir gibi oldum. Annemin, Sütünnemin, evin kiler, mutfak ortalık işlerine bakan Dilefza Kalfanın bana karşı davranışları değişti. Şu bir iki güne kadar birinden biri bana eliyle yemek yedirirken elimle yemeğe başladım. Yemekten sonra her zamanki gibi elimi silecekler, artık:

“Gel buraya!” emri kalktı. Kim silecekse, elinde sabunlu elbezi, bir tarafıyla, sini kenarında, boyumda sıkı sıkı boğazıma sarılı havlu, sanki biri:

“Teslim ol!” demiş de, olmuş olduğumu göstermek için yukarıya kaldırmışım gibi havalandırdığım ellerimi birer birer bileklerinden tutup siler, öbür tarafıyla da ağızımı, burnumu, çenelerimi iyice temizlerdi. Şimdi gençler bu iyi davranışın manasını anlamazlar.

بوندن باشقه، آرادن برقاق كون كچر كچمز، صندقده بولونان ايكي اوچ قات ييانلق، بايراملق البسه لرمندن اورته يه يگيسي چيقدى. آنهم كيديردى. يك دگرلى بر شالى، اوزريمه، بوينمندن و قولتوغمك آلتندن كچيروب بلكمك اوستندن، اصولنه اويغون اولارق باغلادى. آليندى آينالى بر بايرام كيديگم فسمه آرموديه آلتينلى بر نظرلق طاقيلمش، كنارى صول طرفه براز اگيلمش اولق اوزره باشمه قويدى. او وقتك موده سى غالوش قوندوره مى ده بمياض چورابلرله آياقلىمه كچيردى. بتون او خلقى، سياهى سوت نينه يه وارنجه يه قدر جمله سى ياشمقلاندى. صوقاغه چيقدق. بن اوگده تين تين... كيديورز، نره يه؟ آنهمك افنديلرينك قوناقلرينه، جيغى بابامه، جيغى آنهمه آل، اتك اويمه يه.

قوناغه واردق. آنام اوگده، بن ياننده، سوت نينه م آرقه ده، جيغى آنهمك، يعنى بيوك خانم افنديك اوطه سنه كيردك. بنى اولادى كچي سور، خوروزم ديه اوخشار، اوپر، قوناقدە قالدقجه كيجه لرى قوينده ياتيرر، كيه جك، قوشاناچق هر شيئى ياپار، چيل ياره لر ويرر، حقمده يك بيوك ايلكلرده بولونوردى. كورور كورمز: ”گل باقاييم خوروزم!“ ديدى، قوللريني آچدى. قوشدم، اتگنى اويمه يي اونوتماقله برابر، كنديمى، او قوللرك آراسنه بيراقدم. آي! بيوك خانم آغلايور. ”چوق شكر يتيشديرنه!“ ديور، كوز ياشلرينك ايجنده بنى صيم صيقى كوگسنة باصديرييوردى. بر آرالق قارشيسنده آياقدە طوران آنامه صوردى:

- نه وقت؟

- امر بويورولورسه بو پنجشنبه كوني...

رجب شريفك ده ايلك قنديلى حرمتته.

- ”يك اعلى، يك اعلى...“ ديدى، قالدق. بنى آلدن طوتارق بيوك بك افنديك يعنى جيغى بابامك اوطه سنه كوتوردى. بر التفات، بر ماشاءالله بولغى ده اوراده. جيغى بابام، جيغى آنهمه صوردى:

- هر شيئى تمامى؟

- تاماملاندى افندم.

او كيجه قوناقدە قالدق. حرمده قلفه لر، سلاملقده آغالر، سون سونه... حتى باش آغا-كه سياهى، غايت نازك، تربيه لى بر سياهى ايدى-بكا:

Bundan başka, aradan birkaç gün geçer geçmez, sandıkta bulunan iki üç kat yabancı, bayramlık el-biselerimden ortaya yenisi çıktı. Annem giydirdi. Pek değerli bir şalı, üzerime, boynumdan ve koltuğumun altından geçirip belimin üstünden, usulüne uygun olarak bağladı. Alındı alinalı bir bayram giydiğim fesime armudiye altınlı bir nazarlık takılmış, kenarı sol tarafa biraz eğilmiş olmak üzere başıma koydu. O vaktin modası galoş kunduramı da bembeyaz çoraplarla ayaklarıma geçirdi. Bütün ev halkı, siyahi Sütüneye varıncaya kadar cümlesi yaşmaklandı. Sokağa çıktık. Ben önde tin tin... gidiyoruz, nereye? Annemin efendilerinin konaklarına, cici babama, cici anneme el, etek öpmeye...

Konağa vardık. Anam önde, ben yanında, Sütünem arkada, ciciannemin, yani büyük hanımefendinin odasına girdik. Beni evlâdı gibi sever, horozum diye okşar, öper, konakta kaldıkça geceleri koynunda yatırır, giyecek, kuşanacak her şeyimi yapar, çil paralar verir, hakkımda pek büyük iyiliklerde bulunurdu. Görür görmez:

“Gel bakayım horozum!” dedi, kollarını açtı. Koştum, eteğini öpmeyi unutmamakla beraber, kendimi, o kolların arasına bıraktım. Ay! Büyük hanım ağlıyor. “Çok şükür yetiştirenel” diyor, gözyaşlarının içinde beni sımsıkı göğsüne bastırıyordu. Bir aralık karşısında ayakta duran anama sordu:

- Ne vakit?

- Emir buyurulursa bu perşembe günü...

Receb-i Şerifin de ilk kandili hürmetine.

- “Pekâlâ, pekâlâ...” dedi, kalktı. Beni elimden tutarak büyük beyefendinin yani cici babamın odasına götürdü. Bir iltifat, bir maşallah bolluğu da orada. Cici babam, cicianneme sordu:

- Her şeyi tamam mı?

- Tamamlandı efendim.

O gece konakta kaldık. Haremde kalfalar, selâmlıkta ağalar, seven sevene... Hatta başağa -ki siyahi, gayet nazik, terbiyeli bir siyahi idi- bana:

- بن کلوب سنی مدلی یه بئندیره جگم، دیدی. حقیقت سویله یورم، بو مژده دگدی. ایرته سی کون قوناغک تک آتلی آرابه سنه خانم افندی، بن، آنهم بئندک. چارشى یه کیدیلدی. بر شیلر آلیندی، بر شیلر ایصمارلاندی. ذهنم کیجه دن بری مدلی ایله مشغول اولدیغی ایچون پک فرقنده اولامیوردم. آرابه خانم افندی پی قوناغه بیراقدی، سوت نینه می، دل افزای اویمزه کوتوردی. آنهم غالبا رنگی رنگه اویدیغی ایچون سوت نینه مه دیوردیکه:

- یارین باشا گه لک، سن برابر کیدر، مکتبه خواجه افندی یه کوستیرسک...

باش آغا کله جک اما عجب مدلی ده برابر می؟ مدللینگ عقلمدن چیقما ییشی، پک بئنمک هوسندن ایلری کلمه مشدی. هر بایرام، فک دیرلر بر قنبور سوروجی واردی، اؤگله یه طوغری مدلیسیله برابر کلیر، بنی کزدیریردی. او کونلردن پک چوق اول آنهمله بر آمین آلا پی کورمشدک. مکتبه باشلایان بر چوجغی مدلی یه بئندیرمشلردی. بن ده پک بگنمشدم. چوجقلغه خاص، صاف بر رقابت دویغوسی، بنی طورمدن بو حیوانله اوغراشدیریور، یگانه بر آرزو کبی هنوز یورومه سنی بیلمه یین روحی درت نعلله قوشدیریوردی.

گرچکدن، ایرته سی کون باش آغا کلدی، سوت نینه مله برابر مکتبه کتیدی. بز ده صوفیلر حمامنه کتیدک. آقشام اوستی چیققد. بن بیمگی ییر بیمز، آیین بایغین یاتاغه دوشدم... کوزیمی آچدمکه هرکس آیاقده.

- Ben gelip seni midilliye bindireceğim, dedi. Hakikat söylüyorum, bu müjde değdi. Ertesi gün konağın tek atlı arabasına hanımefendi, ben, annem bindik. Çarşıya gidildi. Bir şeyler alındı, bir şeyler ısmarlandı. Zihnim gecedən beri midilli ile meşgul olduğu için pek farkında olamıyordum. Araba Hanımefendi'yi konağa bıraktı, Sütünnemi, Dilefzâ'yı evimize götürdü. Annem galiba rengi rengine uyduğu için Sütünneme diyordu ki:

- Yarın Başağa gelecek, sen beraber gider, mektepte Hoca Efendi'yi gösterirsin...

Başağa gelecek ama acaba midilli de beraber mi? Midillinin aklımdan çıkmayıp, pek beynimin hevesinden ileri gelmemişti. Her bayram, Felek derler bir kambur sürücü vardı, öğleye doğru midillisiyle beraber gelir, beni gezdirirdi. O günlerden pek çok evvel annemle bir âmin alayı görmüştük. Mektebe başlayan bir çocuğu midilliye bindirmişlerdi. Ben de pek beğenmişim. Çocukluğa has, saf bir rekabet duygusu, beni durmadan bu hayvanla uğraştırıyor, yegâne bir arzu gibi henüz yürümesini bilmeyen ruhunu dört nalla koşturuyordu.

Gerçekten, ertesi gün Başağa geldi, Sütünnemle beraber mektebe gitti. Biz de Sofular Hamamı'na gittik. Akşamüstü çıktık. Ben yemeği yer yemez, aygın baygın yatağa düştüm... Gözümü açtım ki herkes ayakta.

- Bugün ne?

- Perşembe!

Biraz kahvaltı, silinti, haydi küçük odaya, tuvalet odasına. Annem bohça, paketleri açtı. Hiç unutmam, birinden koyu kahverengi elbiselerimi çıkardı. Yeni bir hilalî gömlek üstüne ipekli mintan, yine beyaz, sakız gibi çoraplar... Yepyeni galoş potin... Fakat fes, hiç görmediğim bir fes. Büyücek, takımı ile bir nazarlık. Sağlı sollu, başları taşlı iğneler, önünde incili bir ay. Boynuma yine o değerli şal geçti. Bu ihtişamla sofaya çıktım. Herkes bana bakakaldı. Şehzade misin mübarek? Beni doğruca arabaya götürdüler. Araba da doğruca konağa gitti. Biz vardık varmadık, mektep de sükun etti. Meğer bizim

- بوگون نه؟

- پنجشنبه!

mektep Tezgâhçılar Mektebi'nin ilahici takımını tutmuş. Cici babam öyle istemiş.

Seven, öpen, ağlayan, dua eden, maşallah diyenler arasından beni süzdüler. Konağın selâmlık avlusuna inen iki taraflı merdivenlerden indirdiler ki iğne atılsa yere düşmez. Belki yüz kişi var... Ne dersiniz, ben bu yüz kişiden hiçbirini görmeyeyim de dizgini Büyükağa'nın elinde duran midilliği göreyim!

Beni birdenbire bindirmediler, ilahiciler bir fasıl geçtiler, âminciler bir gürültü kopardılar. Binişinin bol yenleri kalkık, bir hoca dua okudu, bir âmin koptu. Biraz sonra kendimi midillinin üzerinde, kırmızı bir kolan geçmiş, yeşil ince altıtlıklı eğer üzerinde buldum. Hakikaten Başağa midilliği yedeğine almış, iki ağalardan ikisi de birer tarafına geçmişti. Arş efendim arş!

Alayın ta önünde uzunca birinin başı üzerinde iri bir şey gidiyordu. Mavi atlaslı kabarık bir minder takımı, rahle ile. Meğer sırmalı cüz kesemle elifbam daha önde imiş...

Ne de çabuk geldik! Zahir âmin dalgınlığı Aynşatayn'ın yeni nazariyesindeki mesafe meselesini daha o zamanda halletmiş! Bir baktım, bir daha baktım, bizim evin önündeyiz. İlahiciler, "Kad fetehallah" okudular, her durakta âminler fırladı. Zavallı anneciğim, pencere önünü kap-larcasına başörtüsü ile oturmuş

براز قهوه آلتی، سیلینتی، هایدی کوچک اوطه یه، توالت اوطه سنه. آنهم بوغچه، پاکتلی آچدی. هیچ اونوتمام، برندن قویو قهوه رنگی البسه لیمی چیقاردی. یگی بر هلالی کوملک اوستنه ایکیلی منتان، یینه بیاض، صاقیز کی چورابلر... یپ یگی غالوش پوتین... فقط فس، هیچ کورمدیگم بر فس. بیوجک، طاقیمی ایله بر نظرلق. صاغلی صوللی، باشلی طاشلی ایگنه لر، اوگنده اینجیلی بر آی. بوینمه یینه او دگرلی شال کچدی. بو احتشامله صوفه یه چیقدم. هرکس بگا باقا قالدی. شهزاده میسک مبارک؟ بنی آرابه یه کوتوردیلر. آرابه ده قوناغه کیتدی. بز واردق وارمدق، مکتب ده سوکون ایتدی. مگر بزم مکتب تزگاهجیلر مکتبک اهیجی طاقیمنی طومتش. جیجی بابام اویله ایسته مش.

سون، اوین، آغلیان، دعا ایدن، ماشاء الله دینلر آراسندن بنی سوزدیلر. قوناغک سلاملق اولیسنه اینن ایکی طرفلی مردیونلردن ایندیردیلرکه ایگنه آتیلسه یره دوشمز. بلکه یوز کیشی وار... نه دیرسگز، بن بو یوز کیشیدن هیچ برینی کورمه یه یم ده دیزگینی بیوک آغانک انده طوران مدلی یی کوره یم!

بنی بردن بره بیندیرمدیلر، اهیجیلر بر فصل کچدیلر، آمینجیلر بر کورولتو قویاردیلر. بینیشک بول یگلری قالدیق، بر خواجه دعا اوقودی، بر آمین قویدی. براز صوگره کنیدی مدلینک اوزرنده، قرمزی بر قولان کچمش، یشیل اینجه آلتقلی اگر اوزرنده بولدم. حقیقتا باش آغا مدلی یی یدگنه آلمش، ایکی آغالردن ایکسی ده برر طرفنه کچمشدی. آرش افندم آرش!

آلایک تا اوگنده اوزونجه برینک باشی اوزرنده ایری بر شی کیدیوردی. ماوی آطاسلی قباریق بر مندر طاقیمی، رحله ایله. مگر صیرمه لی جزؤ کیسه مله الفبام داها اوگده ایمش...

نه ده چابوق کلدک! ظاهر آمین طالغینلغی آیشتانیک یگی نظریه سنده کی مسافه مسئله سنی داها او زمانده حل ایتمش! بر باقدم، بر داها باقدم، بزم اوک اوگنده یز. اهیجیلر، "قد فتح الله" اوقودیلر، هر طوراقده آمینلر فیرلادی. زواللی آنه جگم، پنجره اوگنی قاپلارجه سنه باش اورتیسی ایله اوتورمش اولان شیشمان

قره آنه مڭ - او زمانلرده كى چوققلر ايچون آنه مى ايسترسڭز! -
قوجامان اوموزلىرى آرقه سندن باقىيوردى.

”قد فتح...“ بيتدكدن صوڭره آلاى داها كورولتولى، داها آمىنى
بول بر يورويوشله مكتبك قاييسنه واردى. باش آغا بنى اينديردى.
بر المدين كنديسى، بر المدين ده مكتب قلفه سى طوتديغى حالده
يوقارى يه چيقاردىلر. آرقه مز صيره درس خانه طولىيوردى.
خواجه نڭ، هانى بزم قومشى خواجه افندي نڭ مقامنه كوتوردىلر.
مندرم قونمىشدى. خواجه م باب مشيخته كيتديگى قيافته، ديگر
كونلره نسبتله اڭ كوستريشلى، اڭ رسمى بر صورتده كينمىشدى.
مبارك النى اويدم، قارشيسنده ديز چوكوب اوتوردم. باش آغا،
الفبا جزئى آچدى. خواجه بر بسملة شريفه چكدكدن صوڭره
طيرناقلى كل كى تميز ايكي يارماغى ايله طوتديغى كميك هلالى
اوزرينه قويارق:

- الف، ديدى. بن ده ديدم.

- ”بوگونلك درسك بو قدر...“ ديمكله برلكده يينه او پك كولن
كوزلريله بڭا باقارق النى چكه جكمش كى قولاغمه دگيردى:

- صاقين اونوتما ها! سويله باقاييم درسك نه؟

- الف.

- آفرين!

شىمدى بيله نابتى يه حق ويردم، او كون بو كون حالا آفرين!
خواجه مڭ خير دعاسى پك بركتلى ايمش. الله رحمت ايله سين!

olan şişman Karaannem'in -o zamanlardaki çocuklar için anne mi istersiniz!- kocaman omuzları arkasından bakıyordu.

”Kad feteha...” bittikten sonra alay daha gürültülü, daha âmini bol bir yürüyüşle mektebin kapısına vardı. Başağa beni indirdi. Bir elimden kendisi, bir elimden de mektep kalfası tuttuğu halde yukarıya çıkardılar. Arkamız sıra dersane doluyordu. Doğruca hocanın, hani bizim koşu Hoca Efendi'nin makamına götürdüler. Minderim konmuştu. Hocam Bâb-ı Meşihat'e gittiği kıyafetle, diğer günlere nispetle en gösterişli, en resmî bir surette giyinmişti. Mübarek elini öptüm, karşısında diz çöküp oturdum. Başağa, elifba cüzünü açtı. Hoca bir Besmele-i Şerife çektikten sonra tırnakları gül gibi temiz iki parmağı ile tuttuğu kemik hilâli üzerine koyarak:

- Elif, dedi. Ben de dedim.

- ”Bugünlük dersin bu kadar...” demekle birlikte yine o pek gülen gözleriyle bana bakarak elini çekecekmiş gibi kulağıma değdirdi:

- Sakın unutma ha! Söyle bakayım dersin ne?

- Elif.

- Aferin!

Şimdi bile Nabi'ye hak verdim, o gün bu gün hâlâ aferin! Hocamın hayır duası pek bereketli imiş. Allah rahmet eylesin!

حرم شریف قدسی مقدسہ

فلسطين

مجلس اعلاى شرعى اسلامي سنك

عالم اسلام

بيان نامه سى

۱۳۴۱ هجرية

Harem-i Şerif-i Kuds

Meclis-i A'la-yı Şer'i-i İslami

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان الذى أسرى بعبده ليلاً من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى

الذى باركنا حوله لنريه من آياتنا انه هو السميع البصير «

آيت كريمه سيلاه قدر وقيمتى اعلا بيوريلان قبله اولاي مسلمين وثالث حرمين
شريفينك حال حاضر خرابيسى خنده چار اقطار عالمده بولنان مسلمان دينداشلا ريمزه
معلومات ويرهرك نظر دقت و اهتماملى جلب ودعوت ايتكله وظيفه دينيه مزي
ايفايه شتابان اوليورز .

عرب طرز معماريسنده اويجه نجه قيمتدار بدايع مباني ايله نادرالذال خزان كرانبهاي فن وصنعتي جمع ايددرك وجود بولمش اولان مسجداقصى ايله صخره مشرفه نك يارين اوبركون معاذالله تعالى خاك ايله يكسان اولسني منتج اوله بيله جك بر بادره عظمايه معروض بولنديغني عالم اسلامه اعلان ايتك مجبوريت اليمه سنده يز . متاننده يكتا وعظمت واحتشامده بيهتا اوله رق وجوده كتيرلمش ويكديكريني استخلاف ايليوب كلن دول اسلاميه نك ادوار شوكت واعتلا سنده اعمارات متاديه ومتواليه يه مظهر اوله رق صوك عصره قدر قيمت معماريه سني محافظه ايله مش اولان بوأبدى اثر، بومقدس آبدۀ اسلام، انحطاط وزوال دورلرنده وقوعه كلان تخريبات وجاهلانه ترميمات ايله يازين كونشك شدت حرارتي ، قيشين ياغمور وقارلرك ، قاصيرغه لرك تاثيرات تخريبكاريسي يوزندن مقاومت قوتى غايب ايتمش و بالنتيجه برچوق عوارض ومؤثرات باش كوسترمشدر .

ازجمله بنالري خارجاً محافظه ايدن قورشون قابلامه لر خراب اوله رق آلتنده كي اخشاب اقسام چورومكه باشلاديني كي صخره مشرفه نك طيش جبهه لريني قابلايان چينيلره مرمرلوحه لر و پنجره لري سترايدن آلجي پرمققلرايله داخل نفوش وموزاييقلر جدى ترصين و تعميره محتاج برحاله كشمشدر .

سائر ملوك اسلاميه كي سلاطين عثمانيه نك و بالخاصه سلطان سليمان قانوني ، سلطان محمود عدلي و سلطان عبدالعزيز خان و سلطان عبدالحميد ثاني حضراتنك متمادي و قيمتدار اهتماملري سايه سنده تعميراتي اجرا اولونمق يوزندن دائماً قيمت معماريسني و حال مكماليتني محافظه ايتمش و آنجق ادوار عطالتك تاثير اهمالكاريسي له واصل اولديني حال خرابي حريدن اول ادراك اولنه رق ارباب فن معرفتيه كشفيات لازمه لدى الاجرا تعميراته مقتضى مصارف اوتوز بش بيك ليرا درجه سنده تخمين اولنمش ايكن بوكونكي ايشي دائماً يارينه تأخير اعتياديله و احوال كونا كون حيلوليتيله ينه امر تعمير تأخر ايمكله حال خرابي زياده لشمش و اثناي حربده اجرا اولنان ايكنجي بر كشفده مصارف تعميره و تحكيميه نك يتمش بش بيك ليرايه بالغ اوله جني تقدير ايدلمش ايدى .

اشتغالات حربيه هر درلو تعمير و تزينه وقت بر اقامقله حربك خنامني متعاقب فلسطينده بالجمله شؤن اسلاميه ايله امور وقفك مراجع يكانه سي اولمق اوزره تشكل ايدن مجلس اعلاي شرعي اسلامي حياتنك ايلك كوننده كنديسي بو وظيفه مهمه قارشوسنده بولمشدر كه همان اجرا ايتديرديكي بر كشف نتيجه سنده حرم شريف قدسينك اعمارات عموميه سي ايچون لا اقل يوزاللي بيك ليرالق بر مصرفك اختياري ضروري اولديني تبين ايتمشدر .

حرم قدسينك بحال خرابي حاضر نده تركي معاذ الله بوبيوك وبي نظير آبدۀ اسلاميه نك
بربادرۀ ناكهاني يه معروض قالمسني موجب اوله جغني كورن و بلجله عالم اسلامه عائد
بولان بو آثارك محافظه سي وظيفه سني بتقديره تعالى عهد سنيه آلان فلسطين مجلس اعلاي
اسلاميسي بو اسلام اثرك ينه اسلام دست مهارتيله تعميري مقصدي تعقيب ايدهرك
پاي تخت خلافتده كي مشاهير ارباب فندن معمار كمال الدين بكك رياستي آلتنده برهيئت
فنيۀ مقتدره يي دعوت ايتمش و بو هيئت ۱ تشرين اول ۳۳۸ تاريخنده ايشه مباشرتله
اعمارات فنيه نك مشكلات و اهميتيله متناسب تدقيقات علميه و ترسيات فنيه يي قيش
موسمنده و طقوز آيلق برزمانده اعظمي بر سسي ايله احضاره موفق اوله رق انشاآت
دوره سنيه كيرمك اوزره بولونمش و برطرفدن ده غايت ضروري كورينان ترميمات
جزئيۀ نك اجراسنه اهتمام ايتمشدر .

فلسطين مجلس اعلاي اسلاميسي عالي همت اسلافك صنايع نفيسه ايله فن هندسه و معماريده
ذروۀ علياي ترقى و تكميله ايرديكته انظار ياروا غيار قارشيسنده بر شاهد ذى عظمت كبي
طوران بوايكي معظم اثر اسلامينك امر تعميري ايچون اوقاف محليه دن عظيم فدا كارلقلرله
شمدي يه قدر يكرمى بيك ليرا قدر بر مبلغ حصر و تخصيص ايتمش ايسه ده فلسطينك
بالعموم واردات و فقيه سي بوتعميراتك بر قسمي بيله اتمامه كافي اولمديغني اعتراف
ايتكم مجبوريتنده يز .

محافظه و بقاسي بتون عالم اسلامي علاقه دارايدن بوشانلي و معظم آبدات اسلاميه نك

تعميري ايچون فلسطين مجلس اعلاي اسلاميسي عموم امم اسلاميه يي
كندی مال مشتركري و اسلاميتك بر يادكار قيمتداري اولان حرم
شريف قدسي يي تعميره دعوت ايدرو

(وانما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر)

آيت كريمه سي حكمنجه بوأمر مبروره اوچيوز مليون مسلمانك يكديكريله مسابقه
ايدرجه سنيه اشتراكه بذل اعاناته و بو اعاناتك منتظماً درج و جمى ايچون جابجا
اعانه هيئتلىرى تشكيلنه شتابان اوله جقلرينه معتقد اوله رق بالجله عالم اسلامك هر كونا
توفيقات سبحانيه مظهريتنى الطاف كبريادن نياز ايلر .

المجلس الشرعى الاسلامى الاعلى

« فلسطين »

بسم الله الرحمن الرحيم
سبحان الذي أسرى بعبده ليلاً
من المسجد الحرام إلى المسجد
الأقصى الذي باركنا حوله لئريه
من آياتنا إنه هو السميع البصير

Âyet-i kerîmesiyle kadir ve kıymeti i'lâ buyurulan kible-i ûlâ-yı müslimîn ve sâlis-i haremeyn-i şerîfeynin hâl-i hâzır-ı harâbisi hakkında çar-ı aktar-ı âlemde bulunan müslüman dindaşlarımıza ma'lûmât vererek nazar-ı dikkat ve ihtimamlarını celb ve da'vet etmekle vazîfe-i dünyamızı ifâya şitâbân oluyoruz.

Arap tarz-ı mi'mârîsinde o nice nice kıymetdâr bedâ'i-i mebanî ile nadirü'l-menal hazâin-i girânbahâ-yı fen ve san'atı cem' ederek vücûd bulmuş olan Mescid-i Aksâ ile Sahra-i Müşerrefe'nin yarın öbür gün ma'azallahü teâlâ hâk ile yeksân olmasını muntic olabilecek bir vâdire-i uzmâya ma'rûz bulunduğunu âlem-i İslâm'a i'lân etmek mecbûriyet-i elîmesindeyiz.

Metânette yektâ ve azamet ve ihtişâmde bihemtâ olarak vücûda getirilmiş ve yekdiğerini istihlâf eyleyip gelen düvel-i İslâmiye'nin edvâr-ı şevket ve i'tilâsında i'mârât-ı mütemâdiye mütevâliyye mazhar olarak son asra kadar kıymet-i mi'mâriyesini muhâfaza eylemiş olan bu ebedî eser, bu mukaddes âbide-i İslâm inhitât ve zevâl devirlerinde vukûa gelen tahribât kasırgalarının tesirât-ı tahribkârîsi yüzünden mukâvemet kuvvetini gâyet etmiş ve binnetice bir çok avârız ve müessirât baş göstermiştir.

Ezcümle binâları hâricen muhâfaza eden kurşun kaplamalar harâb olarak altındaki ahşap aksam çürümeye başladığı gibi Sahra-i Müşerrefe'nin dış cephelerini kaplayan ciddi tarsîn ve ta'mîre muhtâc bir hâle gelmiştir.

Sâir mülûk-ı İslâmiye gibi salâtin-i Osmâniye'nin ve bilhas-

sa Sultân Süleymân-ı Kânûnî, Sultân Mahmûd-ı Adlî ve Sultân Abdülazîz Hân ve Sultân Abdülhamîd-i Sâni Hazerâtının mütemâdî ve kıymetdâr ihtimâmları sayesinde ta'mîrâtı icrâ olunmak yüzünden dâimâ kıymet-i mi'mârîsini ve hâl-i mukemmeliyetini muhâfaza etmiş ve ancak edvâr-ı atâletin tesîr-i ihmâlkârîsiyle vâsıl olduğu hâl-i harâbî harbden evvel idrâk olunarak erbâb-ı fen ma'rîfetiyle keşfiyat-ı lâzime lede'l-icrâ ta'mîrâta muktezî masârif otuz beş bin lira derecesinde tahmîn olunmuş iken bugünkü işi dâimâ yarına tehir i'tiyâdıyla ve ahvâl günâ gün heylûliyyetiyle yine emr-i ta'mîr tehir etmekle hâl-i harâbî ziyâdeleşmiş ve esnâ-yı harbde icrâ olunan ikinci bir keşifte masârif-ı ta'mîriye ve tahkîmiyenin yetmiş beş bin liraya bâliğ olacağı takdir edilmiş idi.

İstigâlât-ı harbiye her türlü ta'mîr ve tezyîne vakit bırakmamakla harbin hitâmını müteâkib Filistin'de bilcümle şe'n-i İslâmiye ile umûr-ı vakfın merci-i yegânesi olmak üzere teşekkül eden meclis-i A'lâ-yı şer'i-i İslâm'ı hayatının ilk gününde kendisini bu vazîfe-i mühimme karşısında bulmuştur ki hemen icrâ ettirdiği bir keşif netîcesinde Harem-i Şerîf-i Kudsi'nin i'mârât-ı umûmiyesi için lâakal yüz elli bin liralık bir masrafın ihtiyârî zarûri olduğu tebeyyün etmiştir.

Harem-i Kudsi'nin bu hâl-i harâbî-i hâzırında terki ma'azallah bu büyük ve binazîr âbide-i İslâmiye'nin bir bâdire-i nâgehâniye ma'rûz kalmasını mücib olacağını gören ve bilcümle âlem-i İslâm'a âid bulunan bu âsârın muhâfazası vazîfesini bitakdirîhi teâlâ uhdesine alan Filistin Meclis-i A'lâ-yı İslâmîsi bu İslâm eserin yine İslâm dest-i mahâretiyle ta'mîri maksadını ta'kîb ederek payitaht-ı hilâfetteki meşâhîr-i erbâb-ı fenden Mi'mâr Kemalettin Bey'in riyâseti altında bir heyet-i fenniye-i muktedireyi da'vet et-

miş ve bu heyet 1 Teşrîn-i Evvel 1338 târihinde işe mübâşeretle i'mârât-ı fenniyenin müşkülât ve ehemmiyetiyle mütenâsib tedkikât-ı ilmiye ve tersîmât-ı fenniyyeyi kış mevsiminde ve dokuz aylık bir zamanda a'zamî bir sa'y ile ihzâra muvaffak olarak inşaat devresine girmek üzere bulunmuş ve bir taraftan gayet zarûrî görünen termîmât-ı cüzîyenin icrâsına ihtimâm etmiştir.

Filistin Meclis-i A'lâ-yı İslâmîsi âlî himmet-i eslâfın sanâyi'-i nefise ile fen hendese ve mi'mârîde zirve-i ulyâ-yı terakkî ve tekemmüle erdigine anzâr-ı yâr u ağıyâr karşısında bir şâhid-i zîazamet gibi duran bu iki muazzam eser-i İslâmînin emr-i ta'mîri için evkâf-ı mahalliyeden azîm fedâkarlıklarla bilumûm vâridât-ı vakfiyesi bu ta'mîrâtın bir kısmını bile itmâma kâfi olmadığını i'tirâf etmek mecbûriyetindeyiz.

Muhâfaza ve bekâsı bütün âlem-i İslâm'ı alâkadar eden bu şanlı ve muazzam âbidât-ı İslâmiyenin ta'mîri için Filistin Meclis-i A'lâ-yı İslâmîsi umûm ümem-i İslâmiyyeyi kendi mal-ı müşterekleri ve İslâmiyetin bir yadigâr-ı kıymetdârı olan Harem-i Şerîf-i Kutsi'yi ta'mîre da'vet eder ve

و انما يعمر مساجد الله من آمن بالله

âyet-i kerîmesi hü - münce bu emr-i mebrûre üç yüz milyon Müslümanın yekdiğeriyile müsâbaka edercesine iştirâkla bezl-i i'ânâta ve bu i'ânâtın muntazaman derc ve cem'i için câbecâ i'âne heyetleri teşkiline şitâbân olacaklarına mu'tekid olarak bilcümle âlem-i İslâm'ın her güne tevfiât-ı sübhâniyye mazhariyetini eltâf-ı kibriyâdan niyâz eyler.

El-meclisi's-Şer'iye'l-İslâmiye'l-A'lâ

Filistin

علم تربیة اطفال

İlm-i Terbiye-i Etfâl

Necmeddin Sadık

On sekizinci fasıl

Terbiye-i irade

1 Terbiyenin veche-i istikâmeti. 2 İnzibâtın lüzûmu. 3 İ'tiyâdın tesîri. 4 Halkın tekevvünü. Nazar-ı mûlahazaya alınacak üç âmil: 1 çocuğun fıtrâtı; 2 muallimin tesîri; 3 bizzat çocuğun cehd-i şahsîsi. 5 Muallim vazîfesinin bu kısmında ne sûretle hareket edecektir.

1. Terbiyenin gayesi, çocuktan mümkün olduğu kadar adam bir adam yetiştirmektir. Şimdi, insanı temyiz eden, akıl ile ihtiyardır.

1. Akıl, yalnız hâdise-i müşahhası değil, fakat kavanin-i külliye ve mücerredeyi de, yalnız geçen şeyi değil, devam edeni de bilmek, velhasıl münâsebât-ı eşyâyı bilmek ve anlamak melekesidir.

2. ihtiyar, kendi kendine mâlik olmak, nefesine sahip olmak, nefsimizde mevcûd hayvâniyete galebe çalmak, faaliyetimizi aklımıza hâdim kılmak melekesi.

Aklın terbiyesinden bahsettik. Şimdi de ihtiyarın terbiyesinden bahsedeceğiz.

Bunda yapılacak iki şey vardır:

1. Her mahlûk-u beşerde mevcûd, en küçük yaştan i'tibâren tezâhür eden bu kuvveti, bu serbest fâiliyeti tenmiye etmek lâzımdır. Nasıl? Çocuğa bunu isti'mâl için sık sık fırsatlar vererek; akli teşekkül ve inkişâf ettikçe kendisine git gide daha büyük bir ibtikâr bırakarak, kendinde kudreti, cesâret ve sebâtı ve binnetice de -fazileti teşkil eden- a'mâl-i hayriye i'tiyâdını tesis ve takviye ederek tenmiye edilir.

2. Bu kuvveti taht-ı tahakküme almak, telyîn etmek ve -i'tiyâdâta esir etmeksizin- aklın evamirine muti' kılmak lazımdır;

yani çocuk daima nefesine sâhib kalmalı ve bununla beraber, sebebini bilmek şartıyla mutâva'at etmelidir, çünkü bu şart ile itaat kendisine ma'kûl ve muhik görünecektir. İnzibât daha husûsî bir sûrette bundan ibârettir.

2. İnzibât olmazsa, (bilhasa müştereken terbiyede) yani şâkird muallimin istediğini yapmağa mecbûr olmazsa terbiye de olmaz. Yani ne tahsîl için ne de fiil için bir istikâmet mevcûd olamaz.

Burada iki meslek mevcûddur:

1. Birisi çocuğun rıza-yı irâdesini arar (bu terbiye-i serbestânedir).

2. Diğeri cibr ve tazyik eder (bu da tedrîb (dressage)'dır) birincisi hiç şübhe yok ki ikinciye fâiktir. Çünkü, bilâhire daima diğeleri tarafından idare edilmeğe muhtâc olacak bir mahlûk değil, bizzat kendi kendini idare etme-

ğe muktedir bir mahlûk yetiştirmek lazımdır. Terbiye-i zihniyede olduğu gibi, burada da muallim beyhûde olmağa çalışmalıdır.

Ma'mâfih birinci kâfi geldiği zaman ikinciye mürâaat etmek de lâzımdır. Bir sınıfta, behemehal nizâm, sükût, itâat lâzımdır: aksi takdirde mekteb olmaz. Yaramaz bir çocuk diğer bütün arkadaşlarının terbiyesine mâni' olmağa kâfidir. Nasıl ki cemiyet canı insanlardan kurtuluyor veya onların mazarratlarını adimü'l-imbân kılıyorsa, aynı sûretle muallim de vazîfesini icrâyâ manî' olanları imkânsızlık dâhilinde bırakmalıdır.

Vâsıta-i inzibâtiye muhîtlere kör menhûldür; bunlar ya ba'îd veya karîb, ihtiyâtî veya zecrî ilh. olur. Bu meselenin tedkiki ilm-i terbiye-i amelîye dâhildir. (ikinci kısma mürâaat)

اون سگزنجی فصل

تربیه اراده

۱ تربیه نك وجهه استقامتی . — ۲ انطباطك لزومی . — ۳ اعتبارك تأثیری . — ۴ خلقك تكونی . نظر ملاحظه به آله جق اوج عامل : ۱° چو جوغك فطرتی؛ ۲° معلمك تأثیری؛ ۳° بالذات چو جوغك جهد شخصی سی . — ۵ معلم وظیفه سنك بوقسمنده نه صورتله حرکت ایده جکدر .

۱ . تربیه نك غایه سی ، چو جو قدن ممکن اولدیغی قدر آدم بر آدم یتشدر مکدر . ائمدی ، انسانی تمیز ایدن ، عقل ایله اختیاردر . ۱° عقل ، یالکز حادثه مشخصه بی دکل ، فقط قوانین کلیه و مجرده بی ده ، یالکز کچن شیئی دکل ، دوام ایده بی ده بیلیمك ، والحاصل مناسبات اشیایی بیلیمك و آ کلامق ملکه سی .

۲° اختیار ، کندی کندینه مالک اولمق ، نفسنه صاحب اولمق ، تقسمزده موجود حیوانیته غلبه چالمق ، فعالیتمزى عقلمزده خادم قيلمق ملکه سی .

عقلك تربیه سندن بحث ایتدك . شمدی ده اختیارك تربیه سندن بحث ایده جکز .

بونده یاپیله جق ایکی شی واردر :

۱° هر مخلوق بشرده موجود ، اك كوچوك یاشدن اعتباراً تظاهر ایدن بوقوتی ، بوسر بست فاعلیتی تمیه ایتمك لازمدر . نصل ؛ چو جوغه بونی استعمال ایچون صیق صیق فرستلر ویره رك ؛ عقلی تشکل

وانكشاف ايندجكه كنديسنه كيت كیده دها بويوك بر ابتكار براقه رق ،
 كندنده قدرتی، جسارت و ثباتی و بالنتیجده - فضیلتی تشکیل ایدن -
 اعمال خیریه اعتیادینی تأسیس و تقویه ایده رك تنیه ایدیلیر .
 ۳ بوقوتی تحت تحكمه آلق ، تلین ایتك و - اعتیاداته اسیر
 ایتكسزین - عقلك اوامرینه مطیع قیللق لازمدر ؛ یعنی چوجوق
 دائماً نفسنه صاحب قالمی و بونكه برابر ، سیننی بیلمك شرطیه
 مطاوعت ایتلی در، چونكه بوشرط ایله اطاعت كندیسنه معقول و محق
 كورونه جكدرد. انضباط دها خصوصی بر صورتده بوندن عبارتدر .

۲ . انضباط اولمازسه، (بالخاصه مشتركاً تربیه ده) یعنی شا كرد
 معلمك ایسته دیكنی یا یمغه مجبور اولمازسه تربیه ده اولماز. یعنی نه تحصیل
 ایچون نه ده فعل ایچون بر استقامت موجود اولماز .
 بوراده ایکی مسلك موجوددر :

۱ بریسی چوجو غك رضای ارادیسنی آرار (بوتربیه سربستانه در).
 ۲ دیگرری جبر و تضییق ایدر (بوده تدریب dressage در)
 برنجیسی هیچ شبهه یوق كه ایكنجییه فائق در . چونكه، بالآخره دائماً
 دیگرلری طرفندن اداره ایدلمكه محتاج اوله جق بر مخلوق دكل، بالذات
 كندی كندینی اداره ایتككه مقتدر بر مخلوق یتشدیرمك لازمدر .
 تربیه ذهنیه ده اولدینی كبی ، بوراده ده معلم بهره ده اولمغه چالشمیلدر .
 مع مافیه برنجی کافی كلدیكى زمان ایكنجییه مراجعت ایتكده
 لازمدر . برصنفته ، همه حال نظام ، سكوت ، اطاعت لازمدر :
 عكس تقدیرده مكتب اولماز . یاراماز بر چوجوق دیگر بوتون

آرقداشلرینک تربیه سنه مانع اولمغه کافی در . نصل که جمعیت جانی
انسانلردن قورتیلور ویا اونلرک مضر تلرینی عذیم الامکان قیلیورسه،
عینی صورتله معلمده وظیفه سنی اجرایه مانع اولانلری امکانشزلق داخلنده
براقلیدر .

وسائط انضباطیه محیطلره کور معمول در؛ بونلریا بعید ویا قریب،
اهمیتای ویا زهری الخ اولور . بومسئله نك تدقیقی علم تربیه عملیه
داخلدر . (ایکنجی قسمه مراجعت)

دییملریمیز و هکایه لری

DEYİMLERİMİZ
ve HİKÂYELERİ

تازیانه خنجر بافتن

TAZIYA MUSKA YAZMAK

سلطان بايزيد، شهزاده لگی صيره سنده آوه اولان مراقندن طولايی جنس تازيلر بسلتيرمش. معيتنده بولونان سپاهيلردن بريسی، شهزاده نڭ کوزينه کيرمک ايچون جنس بر تازی آير. فقط نه تعليم ياپديرديسه، نه قدر اوغراشديسه نافله... سپاهينڭ تازيسی بر تورلی شهزاده بايزيدڭ تازيلرينڭ خيزينه و چويکلگنه اولاشاماز. سپاهی، چاره یی جوارده ياشايان بخارهلی مصطفى دده نڭ قاييسنده آرار. بر کون قيزيل ايرماقده طوتديغی باليقلری بر سوگوت دالنه ديزوب مصطفى دده نڭ قاييسنه طايانير. قايی یی اون بش ياشلرنده بر دليقانلی آچار. بو، شيخڭ اوغلی حمداللهدر.

دليقانلی صورار:

- بابام اوده يوق، حاجتڭز نه ایدی؟

سپاهی بويون بوکوب ديرکه:

- باليقلری باباڭزه هديه کتيرمشدم. تازيمه نسخه يازديراجقدم.

حمدالله باقارکه باليقلر تازه:

- آغام، غم چکمه یڭ. نسخه یی بن ده يازارم، بابامدن رخصتم وار، دير. نسخه يازيلير، تازينڭ بويينه آصيلير. آرتيق سپاهينڭ تازيسی شهزاده نڭ تازيلرينه کوز آچديرماز. نره ده بر آو وارسه، ايلک آوڭجه سپاهينڭ تازيسی آولار. بايزيدڭ امری ايله تازی حضوره کتيريلير. باقارکه بويينده بر نسخه آصيلی، امر ايدر آچديرير.

نسخه ده شونلر يازيلير:

”طمع ايتدم سمگه (بالیغه). نسخه يازدم کويگه. يا کچيسين تازيلری، يا طايانسين کوتگه.“

شهزاده بايزيد نسخه نڭ ماجراسنی ديڭله دکدن صوڭره يازينڭ کوزللگنه حيران اولور. حمدالله ايله طانیشوب دوست اولورلر. سلطان بايزيد خانڭ ۱۴۸۱ ده تخته چيقمق ايچون استانبوله کيدرکن ياننده کوتوردیگی حمدالله، زمان کليز خط صنعتنڭ اڭ بيوک استادلردن شيخ حمدالله اولور.

Sultan Bayezid, şehzadeligi sırasında ava olan merakından dolayı cins tazılar besletirmiş. Maiyetinde bulunan sipahilerden birisi, şehzadenin gözüne girmek için cins bir tazı alır. Fakat ne talim yaptırdıysa, ne kadar uğraştıysa nafile... Sipahinin tazısı bir türlü Şehzade Bayezid'in tazılarının hızına ve çevikliğine ulaşamaz. Sipahi, çareyi civarda yaşayan Buharalı Mustafa Dede'nin kapısında arar. Bir gün Kızılırmak'ta tuttuğu balıkları bir söğüt dalına dizip Mustafa Dede'nin kapısına dayanır. Kapıyı on beş yaşlarında bir delikanlı açar. Bu, şeyhin oğlu Hamdullah'tır.

Delikanlı sorar:

-Babam evde yok, hacetiniz ne idi?

Sipahi boyun büküp der ki:

-Balıkları babanıza hediye getirmiştim. Tazıma muska yazdırıcaktım.

Hamdullah bakar ki balıklar taze:

-Ağam, gam çekmeyin. Muskayı ben de yazarım, babamdan ruhsatım var, der.

Muska yazılır, tazının boynuna asılır. Artık sipahinin tazısı şehzadenin tazılarına göz açtırmaz. Nerede bir av varsa, ilk önce sipahinin tazısı avlar. Bayezid'in emri ile tazı huzura getirilir. Bakar ki boynunda bir muska asılı, emreder açtırır.

Muskada şunlar yazılıdır:

“Tamah ettim semeğe (balığa). Muska yazdım köpeğe. Ya geçsin tazıları, ya dayansın köteğe.”

Şehzade Bayezid muskanın mace-rasını dinledikten sonra yazının güzelliğine hayran olur. Hamdullah ile tanışıp dost olurlar. Sultan Bayezid Han'ın 1481'de tahta çıkmak için İstanbul'a giderken yanında götürdüğü Hamdullah, zaman gelir hat sanatının en büyük üstatlarından Şeyh Hamdullah olur.

KELİMELERİN KÖKENLERİNE YOLCULUK

كلمه لرك كوكنلرينه يولچىلق

DR. MİRZA İNAK ✉ mirzaakmescidli@gmail.com

قوللانديغىز كلمه لر كيشىلگىزى، دىنايه باقىشىمىزى كوستىرىر. سوز كلىمى اگر انسان اينانچلى بر انسان ايسه سچىدىگى كلمه لردە، قونوشدىغى جمله لردە اينانچنڭ ياڭسىمه لرى ھمن فرق ايدىلىر. مثلاً مادى ضررڭ اولدىغى لکن جان غائبنڭ اولمادىغى بر قضايى دوشونەلم. بو حادثە قارشىسندە ايمانى ضعيف برى "شانس اثرى ھىچ ئولن اولدى" دىيە قونوشورکن، اينانچلى برىسى "چوق شکر جناب حق جانمىزى محافظە ايتدى." دىيە يارادانڭ قدرت و رحمتى حسابە قاتارق قونوشور. اوت، قونوشورکن سچىدىگىز كلمه لر انسانڭ ايچ دنياسندن خبر ويرر. كيشينڭ دويغو طورومنه ترجمان اولور. بو نە دنلە انسان نە قدر چوق كلمه بىلرسە دويغو و دوشونجە لرینی داھا صاغلقلی مخاطبە ائتاریر. انسان بىلدىگى كلمه لرك چوقلغى نسبتندە كلمه لر آراسندە ترجیحده بولونابىلیر و مرامنى، آرزوسنى قارشى طرفە ایلتیر. ایشته بز دە اوقوللرك آچیلدىغى بو آیكى كلمه لرك كوكنلرينه يولچىلق يازيسندە علملە علاقەلى فرقلى كلمه لرى طانيمە يە و او كلمه لرك بىلمدىگىز يوڭلرینی كشف ایتیمە يە چالیشاجغىز. ایلک كلمە مز "اوقول"

Kullandığımız kelimeler kişiliğimizi, dünyaya bakışımızı gösterir. Sözelimi eğer insan inançlı bir insan ise seçtiği kelimelerde, konuştuğu cümlelerde inancının yansımaları hemen fark edilir. Mesela maddi zararın olduğu lakin can kaybının olmadığı bir kazayı düşünelim. Bu olay karşısında imanı zayıf biri **"şans eseri hiç ölen olmadı."** Diye konuşurken, inançlı birisi **"çok şükür Cenab-ı hak canımızı muhafaza etti."** Diye yaradanın kudret ve rahmetini hesaba katacak olarak konuşur. Evet, konuşurken seçtiğimiz kelimeler insanın iç dünyasından haber verir. Kişinin duygu durumuna tercüman olur. Bu nedenle insan ne kadar çok kelime bilirse duygu ve düşüncelerini daha sağlıklı muhatabına aktarır. İnsan bildiği kelimelerin çokluğu nispetinde kelimeler arasında tercihte bulunabilir ve meramını, arzusunu karşı tarafa iletir. İşte biz de okulların açıldığı bu ayki kelimelerin kökenlerine yolculuk yazısında ilimle alakalı farklı kelimeleri tanımaya ve o kelimelerin bilmediğimiz yönlerini keşfetmeye çalışacağız. İlk kelitemiz **"okul"**

اوقول

OKUL: (اوقول) Bu kelime Fransızca kökenli **"ecole"** kelimesine benzetilerek **"mekteb"** kelimesinin yerine cumhuriyet döneminde yapılmış bir kelimedir. **"Herhangi bir derecede eğitim görecektelerinin toplu olarak devam ettikleri yeri"** ifade eder. Dilimizdeki kullanımı yüzyıl bile olmamıştır.

KALEM: (قلم) Kur'an kökenli olan bu kelime bir surenin de adıdır. Rabbimiz insanlık için kalemin kıymet ve ehemmiyetini ifade etmek için “**Kalem sûre**”sinde “**Kaleme ve kalemin yazmakta olduğu şeylere yemin olsun!**” buyuruyor. “**Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde olan bu âlet**” bir ilim medeniyeti olan İslam medeniyetinin de sembollerinden biridir. Zaman içinde “**taş kalem, “kemik kalem” “Tüy kalem” “Kamış kalem” “Kurşun kalem” “Dolma kalem” “tükenmez kalem”** gibi pek çok çeşitleri olan, bu yazı aleti hayatımızın çok önemli bir parçasıdır. Peygamber Efendimiz (asm) “**ilmi kalemle bağlayınız!**” hadisleriyle ilim ile kalem arasındaki önemli ilişkiye dikkat çekmiştir. “**Kalem kılıçtan keskindir.**”, “**âlem unutmüş, kalem unutmamış.**” “**Ülkeler kılıçlarla fethedilir lakin kalemlerle elde tutulabilir.**” Sözleri pek meşhurdur. Deyimlerden ise “**eli kalem tutmak**”, “**kaleme almak**”, “**kalem oynatmak**”, “**kalemşor olmak**”, “**kalemini kırmak**” “**üstüne kalem çekmek**”, “**kalemiyle yaşamak (geçinmek)**”, “**kalemine dolamak**”, “**kaleminden bal veya kan damlamak**”, “**bir kalem geçmek**” deyimleri bu kelimenin Türkçedeki güzel örneklerinden bazılarıdır.

KÂĞIT: (کاغذ) Bu kelime farsça kökenli bir kelimedir. Aslı “**kâğad**” olan kelime zaman içinde “**kâğıt**” olarak dilimize oturmuştur. “**Hamur hâline getirilmiş bitki maddelerindeki çok ince liflerin keçeleştirilmesi suretiyle imal edilen, yazı yazmak, kitap basmak, sarmak, kaplamak gibi birçok işte kullanılan ince yaprak şeklindeki bu madde**” ilmin önemli unsurlarından biridir. Dilimizde çok yaygın kullanım alanı bulan bu kelime özellikle deyimlerde çok kullanılır. “**Kâğıt gibi olmak**”, “**Kâğıt üzerinde kalmak**”, “**kağıta kaleme dökmek**”, “**kâğıt kaleme vurmak**” “**kâğıt kaleme sarılmak**” bunlardan sadece birkaç tanesidir.

KİTAP: (کتاب) Bu kelime de Kur'an kökenli bir kelimedir. “**Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütüne**” verilen isimdir. “**Tarih kitabı**” “**Tıp kitabı**” “**Şiir kitabı**” “**Çocuk kitabı**” “**mukaddes kitab**” gibi pek çok çeşitleri olan bu kelime insanlık tarihinin en eski kelimelerinden biridir. Özellikle Allah tarafından vahiy yoluyla peygamberlere indirilen “**Tevrat Zebur, İncil ve Kur'an**” mukaddes kitapları ifade eden kelimelerdir. Özellikle dilimizde Kur'an'a anlaşılır kitap anlamında “**Kitâb-ı Mübin**” denir. Bu kelime dilimizde yaygın bir şekilde kullanılarak atasözlerinde ve deyimlerde yer alan bizden bir parça olmuş bir kelimedir. “**Kitaba el basmak**”, “**Kitapta yeri olmak**”, “**Kitaba uymak**”, “**hesabını kitabını bilmek**”, “**Kitabı kapamak**”, “**kitap gibi**”, “**kitap devirmek**” “**kitabına uydurmak**” deyimleri tamamen bizi yansıtan ifadelerdir.

Kolera Salgınının Yayılmaması İçin Çay İçin

قولرا سالغیننڭ یاییلمامسی ایچون چای ایچک

ARIF EMRE GÜNDÜZ arifemreg@gmail.com

قولرا خسته لغی، شدتلی اسهال و قوصمه لرله کندینی کوسترن، چوق بولاشیجی و ئولدیریجی بر خسته لقدر. ۱۸۰۰ لی ییللرده دنیانڭ برچوق ئولکه سنده قولرا سالغینلری یاشامش و بو سالغینلر عثمانلی دولتی ده تهدید ایدر حاله کلمشدر. موصقوه، برلین، یاریس، لوندره و خامبورغ، قولرا سالغیندن اڭ چوق اتکیلن شهرلر آراسنده یر آلمشدر. قولرا، غلبه لك اورتاملرده یاشایان و صواش و طبعی آفتلردن اتکیلن طویلقلرده قولایجه

یاییلایلن بر خسته لق اولدیغی ایچون، اوزون صواش ییللرینڭ و ملتجی کوچلرینڭ آردندن کرکن تدبیرلرڭ آینمسی کرکیوردی. عکسی حالده قیصه زمانده میلیونلرجه کیشینڭ حیاتی تهیدید ایدیه بیلیوردی. عثمانلی دولتی، آوروپه دن کلن قولرا سالغینی سببیه برچوق دفعه تدبیر آلمشدی. بو چرچوه ده، قولرانڭ تهیدیدنده اولان ولایتلره ۲۵ قاسم ۱۸۹۲ تاریخنده باب عالیدن بر کنلگه (۱-۸۳۳۸/۱۱۲) کوندریلمشدر. کنلگه ده، قولرادن قورونمق ایچون، اهالینڭ آقارصولردن صو ایچمه ملری، قویو و ییڭار صولرینی ترجیح ایتمه لری ایستنیوردی. قویو و ییڭار صوی بولامایانلرڭ، صولری قاینامادان ایچمه ملرینڭ کرکدیگی افاده ایدیلیمشدی. یینه صیق صیق چای ایچیلیمسی، چای بولونامدیغی تقدیرده ایسه هر یرده بولونابیلن آطه چاینڭ ایچیلیمسی توصیه ایدیلیوردی.

Kolera hastalığı, şiddetli ishal ve kusmalarla kendini gösteren, çok bulaşıcı ve öldürücü bir hastalıktır. 1800'lü yıllarda dünyanın birçok ülkesinde kolera salgınları yaşanmış ve bu salgınlar Osmanlı Devletini de tehdit eder hâle gelmiştir.

Moskova, Berlin, Paris, Londra ve Hamburg, kolera salgınından en çok etkilenen şehirler arasında yer almışlardır.

Kolera, kalabalık ortamlarda yaşayan ve savaş ve tabii afetlerden etkilenen topluluklarda kolayca yayılabilen bir hastalık olduğu için, uzun savaş yıllarının ve mülteci göçlerinin ardından gereken tedbirlerin alınması gerekiyordu. Aksi hâlde kısa zamanda milyonlarca kişinin hayatını tehdit edebiliyordu. Osmanlı Devleti, Avrupa'dan gelen kolera salgını sebebiyle birçok defa tedbir almıştı. Bu çerçevede, kolera'nın tehdidinde olan vilâyetlere 25 Kasım 1892 tarihinde Bâb-ı Âlî'den bir genelge (BOA, BEO, 112/8338-1) gönderilmiştir. Genelgede, kolera'dan korunmak için, ahalinin akarsulardan su içmemeleri, kuyu ve pınar sularını tercih etmeleri isteniyordu. Kuyu ve pınar suyu bulamayanların, suları kaynatmadan içmemelerinin gerektiği ifade edilmişti. Yine sık sık çay içilmesi, çay bulunmadığı takdirde ise her yerde bulunabilen ada çayının içilmesi tavsiye ediliyordu.

OSMANLIDA BELGE VE YAZI ÇEŞİTLERİ

KUDÜS BİZİMDİR

H. HALİT ATLI

İslam tarihinde; gerek Mirac hadisesinin yaşanması, gerek Müslümanların ilk kiblesi olması, gerekse gönderilen birçok peygamberin ilahi emirle Kudüs şehrini yaşam alanı olarak seçmesi ve burada hak dinin yayılması gibi sebeplerle Kudüs'ün, dolayısıyla Filistin coğrafyasının önemli bir yeri bulunmaktadır. Yüce Allah'ın çevresini mübarek kıldığı (İsrâ, 1) ve Peygamber Aleyhisselamın ibadet için gidilebilecek üç mescitten biri olarak zikrettiği (Buhari, Müslim) Mescid-i Aksa, tarih boyunca uğruna büyük mücadelelerin sergilendiği bir mekân olmuştur.

H. Musa'nın Firavun'un zulmünden kaçarak İsrailoğulları'nı Filistin topraklarına yerleştirmesi ve Allah'ın bu toprakları mukaddes kılması, zamanla hak dini tahrif eden Musevilerin bu kutsallığı çok farklı ve yanlış bir yöne çevirmelerine neden olmuştur. Tarihte Babil ve Roma devletlerinin eliyle iki defa bu topraklardan ayrılmak zorunda bırakılan Yahudiler, ilahi vahyi dünyevi hırslarına göre değiştirmişler, kendilerini tek üstün ırk kabul ederek Kudüs'ün merkez olduğu bir coğrafyada büyük bir krallık kurmayı hedeflemişlerdir. Bu düşünceye referans olmak üzere Tevrat'ta geçen şu cümleleri zik-

rededebiliriz: "Dehşetimi önünüzden gönderecek, karşılaşacağınız bütün halkları şaşkına çevireceğim. Düşmanlarınız önünüzden kaçacak. Hivliler'i, Kenanlılar'ı, Hititler'i önünüzden kovmaları için önünüz sıra eşekarısı göndereceğim. Ama onları bir yıl içinde kovmayacağım. Yoksa ülke viran olur, yabani hayvanlar çoğaldıkça çoğalır, sayıları sizi aşar. Siz çoğalınca, toprağı yurt edininceye dek onları azar azar kovacağım. Sınırlarınızı Kamış Denizi'nden (Kızıldeniz) Filist Denizi'ne (Akdeniz), çölden Fırat Irmağı'na kadar genişleteceğim. Ülke halkını elinize teslim edeceğim. Onları önünüzden kovacaksınız. Onlarla ya da ilahlarıyla

antlaşma yapmayacaksınız. Onları ülkenizde barındırmayacaksınız. (Mısır'dan Çıkış, 23/27-33)"

Aslında Yahudiler, diğer devletlerde yaşadıkları olumsuzlukları ve baskıyı İslam devletlerinde görmemişlerdir. Hz. Ömer'in Kudüs'ü fetihten sonra halka din ve hayatları hususunda verdiği amannâme, Haçlıların Kudüs'e girdiklerinde Müslüman ve Yahudi nüfusu katletmesine karşılık, 1187'de Selahaddin Eyyûbî'nin Kudüs'ü kurtararak bu topluluklara şehre giriş izni vermesi, Elhamra Fermanı'yla 1492'de İspanya'dan kovulan Yahudilerin Osmanlı ülkesine mülteci olarak kabul edilmesi gibi vakalar, hak

dinin farklı inançtaki milletlere bakışının nasıl olması gerektiğini en güzel biçimde anlatmaktadır.

Yahudiler Osmanlı döneminde de dini ve ekonomik hürriyetlerini rahat bir şekilde devam ettirmişlerdir. Farklı millet ve kültürlerin kendilerine hayat alanı bulduğu Osmanlı coğrafyasının her köşesinde olduğu gibi, Kudüs ve çevresinde de Yahudiler özgürce yaşamışlar, özellikle 19. yüzyılda kazandıkları ayrıcalıklarla ticari faaliyetlerini serbestçe yapabilmişlerdir.

Bütün bu rahatlığa karşın, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra milliyetçilik akımlarının da etkisiyle Yahudiler, inançlarına göre kutsal topraklarda bir Yahudi devleti kurma ideali olarak nitelendirilen Siyonizm'i tekrar canlandırdılar. Aslında Osmanlı Devleti, daha 17. yüzyılda Sabetay Sevi'nin bütün Yahudileri anavatanda toplama çabasını bildiğinden, bu kavrama yabancı değildi. Özellikle Avrupa devletlerinin Osmanlı'yı parçalama planlarının yoğunlaştığı 1870'lerden sonra Siyonist hareketler daha da arttı. Kutsal toprakların Filistin'de olması, Osmanlı'yı bu hareketin ister istemez merkez noktası yapmıştı. 1897'de Basel şehrinde Theodor Herzl başkanlığında toplanan 1. Dünya Siyonist Kongresi, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan Yahudileri belirli bir plan dâhilinde Filistin'e yerleştirmeyi amaç edindi. Aliyah denilen ilk Yahudi göçü bu yıllarda gerçekleşti. Sayıları az olan ve civar şehirlere yapılan bu göçten sonra Yahudiler, Sultan Abdülhamid'e belirli teklifler karşılığında Kudüs'e yerleşme ricasında bulundular. Abdülhamid, *zulüm gören Yahudilere farklı bölgelerde yerleşme imkânı tanınacağı, ancak bir*

karış dahi olsa toprak satamayacağı, bu vatanın kendisine değil millete ait olduğunu, canlı bir beden üzerinde ameliyat yapılmasına müsaade edemeyeceğini belirtti. Bununla birlikte toprak alım satımının yasaklanması, hacılara kalıcı ikamet verilmemesi ve vize konulması gibi tedbirleri yürürlüğe koydu.

Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesiyle rahatlayan Siyonistler Filistin topraklarını ele geçirmek için her türlü hukuk dışı yollara başvurmaya, kurdukları fonlar vasıtasıyla daha fazla toprak satın almaya başladılar. Kendilerini destekleyen İngiltere'nin bölgedeki Arap milliyetçilerini Osmanlı'ya karşı kıskırtması, Ortadoğu coğrafyasını daha karmaşık hale getirdi. 1917'de İngiltere Dışişleri Bakanı Balfour'un Yahudi yurdunun kurulmasına ilişkin verdiği destek bildirisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra da fiili olarak devam etti ve bu süreç, 1948'de İsrail Devleti'nin kurulmasını netice verdi. O dönemden günümüze kadar süregelen hadiseler göstermektedir ki, Yahudilerin yukarıda zikrettiğimiz Tevrat ayetlerindeki hedefe ulaşmaktaki çabaları hiçbir zaman bitmeyecektir. Müslümanlar bu niyeti unutmamalı, Filistin ve Kudüs'ün örtülü işgal girişimlerine karşı konuyu daima gündemde tutmalıdır.

Biz de Kudüs'ü unutmamak adına bu sayımızda, Sultan Abdülhamid döneminde Yahudilerin farklı hilelere başvurarak Kudüs'ü ele geçirme girişimlerine mukabil, alınması gereken tedbirlere ilişkin iki vesika paylaşıyoruz.

FİLİSTİN'DE YAHUDİLERİN TOPRAK ALMASININ ÖNÜNE GEÇİLMESİNE DAİR BELGE

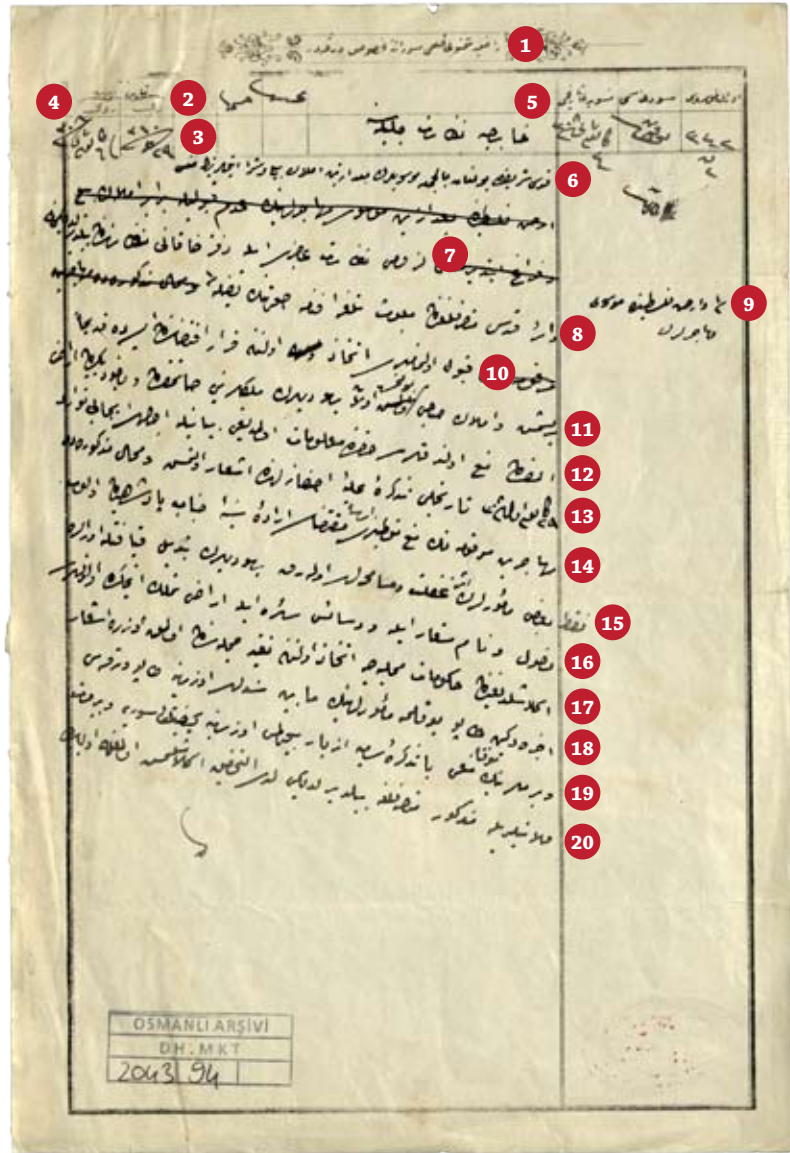
[illegible]

ÖZET

Kudüs'teki Musevilerin bundan sonra emlak alıp satmamaları ve Filistin topraklarına Musevi göçmenlerin kabul edilmemesi hususunda karar alınmış olsa da, Yahudilerin kıyafet değiştirerek ve farklı hilelerle arazi satın almakta oldukları anlaşıldığından, ikinci bir emre kadar tapu memurlarının tapu senedi verme yetkilerinin geçici olarak durdurulduğu konusunda Dahiliye Nezâretinden Hâriciye Nezâretine gönderilen tezkire (18 Ocak 1893).

BELGENİN TRANSKRİPSİYONU

(1) Dâhiliye Mektûbî Kalemî
Müsveddâtına Mahsûs Varakadır
(2) Târîh-i tebyîz
(3) Hicrî: 29 Cemâziyelâhir sene 1310
(4) Rûmî: 6 Kânûn-ı Sâni sene 1308
(5) Hâriciye Nezâret-i Celîlesine
(6) Kudüs-i şerîfde bulunan bi'l-cümle
Müsevîlerin ba'de-ezîn emlâk bey' u şîrâ
âyinlerinin men'i (7) lüzûmu nezâret-i
âcizî ile Defter-i Hâkânî Nezâretinden
bildirildiğine (8) dâir Kudüs mutasarrıf-
lığından meb'ûs telgrafta sûretinin
leffîyle ve (9) arz-ı Filistin'de Müsevî
muhâcirlerin (10) kabûl olunmama-
ları ittihâz olunan karâr iktizâsından
ise de kadîmen (11) yerleşmiş ve emlâk
sâhibi bulunmuş olan Yahûdîlerin
mülklerini satmaktan veyahud yeni-
den arâzî (12) almakdan men' olun-
dukları hakkında ma'lûmât olmadığı
beyânıyla icrâ-yı icâbî tevârüd [iden]
(13) 29 Kânûn-ı Evvel sene 1308
târîhli tezkire-i aliyye-i âsafânelinde
iş'âr olunmuş ve mahâll-i mezkûrede
(14) muhâcirîn-i merkûmenin men'-i
tavtînleri esâsen muktezâsı irâde-i
seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîden olub (15)
fakat ba'zı me'mûrların eser-i gaflet ve
müsâmahaları olarak Yahûdîlerin tebdil-i kıyâfetle oralara (16) duhûl ve nâm-ı müste'âr ile ve desâis-i sâire ile
arâzî temellük itmekde oldukları (17) anlaşıldığından hükûmât-ı mahalliyeye ittihâz olunan takayyüd cümle-
sinden olmak üzere iş'âr-ı (18) ahîre değin tapu yoklama me'mûrlarının mâbeyn senedleri üzerine tapu vara-
kası (19) vormelerinin muvakkaten men'i bâ-tezkire-i sâmiye izbâr buyurulması üzerine keyfiyetin Suriye ve
Beyrut (20) vilâyetleriyle mezkûr mutasarrıflığa bildirildiği lede't-tahkik anlaşılmış olmağla ol bâbda.

YAHUDİLERİN FİLİSTİN'DE YER EDİNMEYE YÖNELİK FAALİYETLERİNE DAİR BELGE

1 محاط علم علی حضرت خدیجه ابی جبرائیل فرزده روسیا در وینا در ده نفی و منفقه اولاده موسویدک الکاف و حق قدس شریف جورانه بر دولت موسویدک محمد انبلی
 2 و یکی خنده لونه و دیار شهر لونه استمدکان موسوید و «سینت یحوی خنده زنبیه و منفقه جعفر سنگ ایمنه و دنیا و سیاست خدی دکار اولاده تیان خنده
 3 کارانه لونه نه منی خنده اور و یارده نفی اولاده کدوه موسویدک ارضی مقصد ده الکاف و حضور جبرائیل مذکور نه مذکور موسوید فرانی اراده الکفاده خنده
 4 خدیجه ابی جبرائیل قطبیا منجی جبرائیل به ده قدس شریف جورانه و لطیفه طریا خنده به جبرائیل معهود جعفر نانه و کیدی اولاده اوسو و کی نام موسوید فرزند به بیرون
 5 اهالی نه صباغ نام نه و سلطه به تفرغ ایلیوب فرزند اجنبی اولاده و هر آنه امتیازان اجنبی اراده و میان به به موسوید اسکانه ایلیبه اولاده بی طریا فاشقان
 6 سکایان محسنه رعنا معاویه و دیوبت اوسو و کینه و اسکانه ابی برائی موسویدک بخانه اخی منجی که سوبه لور سوبه اخی نه و فرغ فرانی و اجنبی موسویدینه تقسی اخی
 7 مفرد و خنده شریفه اولاده فرغ و قفص ارضی و طیاره اسدیم اهالی نه علی خدی فرید جعفر خدی ابی جبرائیل قبوله و تقیه به ابی برائی جاشیوب و دیوبت انمانه اسار
 8 هر نوع تصقیانه نه کرد طور و قدی و حق تبار ناجیه سنگ موسوید حاکمی فرزند به اراده بر لانه جامع شریفه و حق به موسوید فرزند نه خط و الخنده طریب سکایه جان
 9 ابی نه اهالی مسویده به باب و ایلی جیس ابی ده کوری مع الاستجاب استجاب اولاده کلمه و تصحیف ابی که معهود جعفر نانه جورانه فرانی خنده هر
 10 صباغ ابی معاف از جبرائیل در سعاده کلوب و هر دو دسانطه راجعت ابی برائی موسویدک ارضی مقصد ده جورانه الکاف و ارضی مقصد نه معهود جعفر نانه جورانه فرانی خنده هر
 11 نقطه جبر خاص و کدوه بر دار استمال ایمنه و ثبوت اولابه از جبرائیل شرفه جبرائیل به اراده منیه جعفر خدی ابی جبرائیل خدی ارضی مقصد ده عریبه عیایلی به
 12 عیایلی بیرون و دیوبت بلیغ ابی برائی و العریه انماس و دیوبت ایلی به نازده محفوظ اولاده ابو فرارک مضمونه منی و ارضی مقصد ده مضمونه معروضه و در ایلی
 13 تدبیری غیر قابل به جبرائیل لولید ابی به جبرائیل و قد استمدکان موسوید و «سینت یحوی» که در و یارده سنگ ایمنه و سوبه بی خط ایمنه مقصد ایمنه اولاده زنبیه
 14 سیکندره من قید فرزند اور اراده وضع به ابی اهالی مسوید ابی که اخی نه که کباب محمود به جعفری رساله نه کد شریفه اولاده بی جبرائیل و دیوبت جبرائیل سکایه
 15 مقصد سکایه ایلی حباب جبرائیل سار ابی که جبرائیل خاص و کدوه ابی که کدوه نقم ابی به ارضی مقصد نه موسوید فرغ و قطبیا منجی اولاده اراده منیه جبرائیل خدی حاکم خنده
 16 انفازی بر سکدن مقصد نه او که انسی حضوره جبرائیل و العریه عیایلی و کدوه خدی جعفر خدی ابی جبرائیل جعفر خدی ابی جبرائیل معروضه و زمانه فرزند

18 عید میلاد النبیؐ

۱۷

ÖZET

Kudüs civarında bir Yahudi devletinin kurulması için dernekler oluşturulduğu, Rusya ve Avrupa'dan sürgün edilen Yahudilerin bu derneklerin çatısı altında Filistin topraklarında arazi satın alarak iskân edildiği, razı olmayan Müslüman ahalinin de baskıya maruz kaldığı, hatta Meclis-i Vükelâ'dan kurulan dernekler adına arazi tahsisine ve Yahudilerin iskânına yönelik karar çıktığı, bu kararın padişahın onayına sunulmadan direkt Beyrut valiliğine tebliğ edildiği, bu gibi teşebbüsler devam ederse Müslümanların tamamen Filistin topraklarından mahrum edileceği beyanıyla, hem Meclis kararının iptal edilmesi hem de bu oyunların önüne geçilmesi hususunda Muhammed Arslan tarafından Yıldız Başkitâbetine gönderilen maruzat (24 Temmuz 1901).

BELGENİN TRANSKRİPSİYONU

(1) Muhât-ı ilm-i âlî-i hazret-i hilâfet-penâhîleri buyurulduğu üzere Rusya ve Romanya'dan nefy olunmakda olan Müsevîlerin iskânı ve hattâ Kudüs-i şerîf civârında bir devlet-i Müseviyenin müceddeden teşkil (2) ve temkîni zımında Londra ve Paris şehirlerinde "İstimlâkât-ı Müseviye" ve "Siyonist" unvânı tahtında zengin ve müteneffiz cem'iyetler teşekkül itmiş ve dinen ve siyâseten zararı derkâr olan teşebbüsât-ı mefsetet- (3) kârâne-i mezkûrenin men'i zımında Avrupa'dan nefy olunagelen Müsevîlerin arâzî-i mukaddesede iskânı ve husûsiyle arâzî-i mezkûrenin ma'hûd Müsevîlere ferâğî irâde-i hikmet-âde-i hazret-i (4) hilâfet-penâhîleriyle kat'iyen men' buyurulmuş ise de Kudüs-i şerîf civârında ve bi'l-hâssa Taberiye kazâsında birçok arâzî ma'hûd cem'iyetler nâmına vekilleri olan Osovski nâm Müsevî tarafından Beyrut (5) ahâlîsinden Sabbağ nâm zât vâsıtasıyla teferuğ idilüb üzerine ecnebî olan ve her an imtiyâzât-ı ecnebiyeyi iddi'â ve dermiyân iden Müsevîler iskân idilmekde olduğu ve Taberiye kâimmakâmının (6) şikâyât-ı muhakkasına rağmen me'mûrîn-i vilâyet Osovski'nin ve iskân itirdiği Müsevîlerin tecâvüzâtını men' etmek şöyle dursun, arâzînin vukû-ı ferâgati ve ecnebî Müsevîler beyrinde taksimini arâzî-i (7) mefrûgada şerîk olan ve ferâğ-ı vâkı'a aslâ râzı olmayan İslâm ahâlîsine alâhilâf-ı emr-i celîl-i hazret-i hilâfet-penâhîleri cebren kabûl ve tasdik itdirmeye çalışılub vilâyetin iltimâsına istinâden (8) her nev' tazyikâtıdan geri durmadıkları ve hattâ Şecerâ nâhiyesinin Müsevîlere satılması üzerine orada bulunan câmi'-i şerîfin vakfı bile Müsevîler tarafından zabt ve alınmasından dolayı şikâyete cür'et (9) iden ahâlî-i Müslimeden ba'zı erbâb-ı diyâneti habs idegeldikleri ma'a'l-istiğrâb istihbâr olunagelmiş ve ta'mîk-i keyfiyet idildikde ma'hûd cem'iyetlerin vekili olan merkûm Osovski nâm Müsevî-i mûmâ-ileyh (10) Sabbağ ile ma'an akdemce Dersâdet'e gelüb ve her dürlü vesâite mürâca'at iderek Müsevîlerin arâzî-i mukaddesede cevâz-ı iskânı ve arâzî-i mukaddesenin ma'hûd cem'iyetler nâmına cevâz-ı ferâğî zımında her (11) nasılsa Meclis-i Hâss-ı Vükelâdan bir karâr istihsâl itmiş ve işbu karâr ol bâbda akdemce şeref-müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîlerine külliyyen muhâlif olduğu hâlde arz-ı atebe-i ulyâ idilmeyerek (12) ale'l-acele Beyrut vilâyetine tebliğ itdirilmiş ve mârru'l-arz iltimâs-ı vilâyet-penâhî vâli bey nezdinde mahfûz kalan işbu karârın mazmûnuna mebnî olduğu anlaşılmış ve mefdeset-i [mefsetet-i] ma'rûza devâm ider ise (13) telâfisi gayr-ı kâbil birçok netâyic-i elîmeyi tevli'd idebileceği ve meselâ "İstimlâkât-ı Müseviye" ve "Siyonist" gibi Avrupa'da teşekkül itmiş ve Suriye'yi zabt itmeği maksad ittihâz itmiş olan zengin (14) şirketlerin müddet-i kalile zarfında oralara vaz-ı yed ile ahâlî-i Müslimeyi ecdâdının arâzîsinden külliyyen mahrûm idecekleri revîş-i hâlden anlaşılmakda olduğu cihetle Beyrut vilâyet-i celîlesinin ânîfü'l-arz teşebbüsât-ı (15) mefsetetkârâneyi himâye için istinâd eylediği Meclis-i Hâss-ı Vükelâ karârına hükmen ve hikmeten takaddüm iden ve arâzî-i mukaddesenin Müsevîlere ferâğına kat'iyen mâni' olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhîleri ahkâm-ı münîfesinin (16) infâzı ile müşkilât-ı müstakbelenin önü alınması husûsunun hasbe's-sadâka ve'l-ubûdiyye atebe-i ulyâ-yı şevket-ihtivâ-yı hazret-i hilâfet-penâhîye arza ictisâr kılındığı ma'rûzdur, fermân efendimizindir.

(17) Fî 11 Temmuz sene 1317

(18) Abd-i memlûkleri Muhammed Arslan

1. “Re” “Cim” ve “Ye” harflerinin birleşimine dikkat ediniz. Noktaların kaymış olması dikkatinizi dağıtmasın!
2. Buradaki “Ye” harfleri alışık olduğumuzdan biraz farklı gözüküyor.
3. Kelimenin sonundaki “Sin”, “Nun”, “Dal” ve “Nun” harflerinin birleşimi harikulade...

Hâriciye

âcizi

iktizâsından

4. Burada da “Padişahi” kelimesinden sonra “den” eki birleşmiş. Aslında bu kelime sonlarına gelen ekler, alışıldıktan sonra rahatlıkla okunabilir olacaktır.

5. Yine burada da “Lam”, “Re” ve “Ye” harfleri de (bizim için) alışılmışın dışında birleşmiş. Fakat kelimenin gelişinden ve az dikkat etmekle rahatlıkla çözülebiliyor.

pâdişâhiden

müsâmahaları

6. Olmak kelimesinde “Mim” harfi, ardından gelen üzere kelimesinin başındaki “Elif” harfi de kısa kaldığı için ilk bakışta fark etmek zor olabiliyor.

olmak

tapu

7. Bu da “Tı” ve “Elif” harflerinin birleşme hali...

BELGELERDE GEÇEN KELİMELELER

Abd-i memlûk: Köle olan kul
Ahîr: Sonraki
Ahkâm-ı münîfe: Yüce hükümler
Akdemce: Önceden
Alâ-hilâf-ı emr-i celîl: Yüce padişah emrinin zıddına olarak
Ânîfû'l-arz: Az önce arz edilmiş olan
Arâzî-i mefrûğa: Ayrılmış, hakkı başkasına devredilmiş araziler
Arz-ı atebe-i ulyâ: Yüce padişah eşğine sunmak
Atebe-i ulyâ-yı şevket-ihativâ: Kudret ve heybet ihtiva eden yüce padişah eşği
Ba'de-ezîn: Bundan sonra
Bâ-tezkire-i sâmiye: Sadrazamın yazısı ile
Bey' u şîrâ: Satış ve alış
Beyninde: Arasında
Cem'iyet: Dernek, örgüt
Cevâz: Ruhsat, izin
Derkâr: Açık, aşikâr
Dermiyan: Anlatmak, söylemek
Desâis: Gizli hileler, desiseler
Duhûl: İçeri girme
Erbâb-ı diyânet: Din ehli, Müslümanlar
Ferâğ: Vazgeçme, hakkından vazgeçme
Hasbe's-sadâka ve'l-ubûdiyye: Sadakat ve itaatten dolayı
Hikmet-âde: Hikmetli
Hilâfet-penâhî: Hilafetin sığınağı, padişah
İctisâr: Cesaret göstermek
İltimâs: Rica, yardım
İrâde-i seniyye: Padişahın emri
İstihbâr: Haber almak
İstinâd: Dayanmak

İş'âr: Yazı ile bildirme
İttihâz: Edinmek, kabullenmek
İzbâr: Yazma
Kadîmen: Eskiden beri
Lede't-tahkîk: İncelemeden sonra
Leff: Ek
Ma'a'l-istiğrâb: Şaşıarak
Ma'an: Birlikte
Mahfûz: Saklı
Ma'hûd: Vaad edilen, belli olan
Mârru'l-arz: Yukarıda arz edilmiş olan
Mazmûn: Mana, anlam
Me'mûrîn: Memurlar
Mebnî: -den dolayı
Meb'ûs: Gönderilen
Meclis-i Hâss-ı Vükelâ: Sadrazam başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu
Mefsedetkârâne: Bozgunculuk
Merkûm: Adı geçen
Muhât-ı ilm-i âlî: Yüce ilmin etrafını çevirmesi, bilgisinin dâhilinde olması
Muktezâ: Lazım gelen, icap eden
Mûmâ-ileyh: Adı geçen
Müddet-i kalîle: Az bir zaman
Müsveddât: Müsveddeler
Müşkilât-ı müstakbele: Gelecek sıkıntılar
Müteneffiz: Nüfuzlu, sözü geçen
Nâm-ı müste'âr: Örtülü isim
Nefy: Sürgün
Netâyic-i elîme: Elem verici sonuçlar
Reviş-i hâl: Durumun gidişi
Şehinşâh: Şahlar şahı
Şeref-müte'allik buyurulan: Şerefle ortaya çıkan

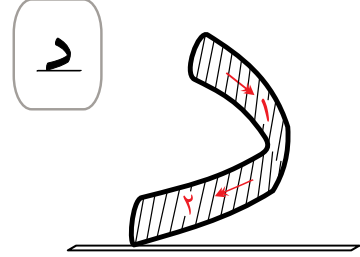
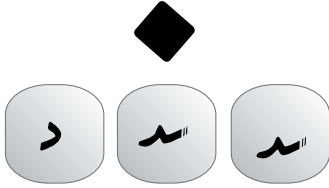
Şikâ-yât-ı muhikka: Haklı şikâyetler
Takaddüm: Öne geçmek
Takayyüd: Kısıtlama
Ta'mîk-i keyfiyet: Durumun derinlemesine araştırılması
Tavtîn: Yerleştirme, yurtlandırma
Tazyîkât: Baskılar
Tecâvüzât: Saldırılar
Teferruğ: Vazgeçme
Temellük: Mülk edinmek
Temkîn: Yerleştirme
Tevârüd: Vârid olma, gelme
Tevlîd: Doğurmak, sonuç vermek
Tezkire-i aliyye-i âsafâne: Sadrazamın yüce yazısı
Vaz'-ı yed: El koyma, ele geçirme
Vesâit: Vasıtalar, araçlar

HÜSN-İ HAT ÇALIŞMALARI

MESUD HIZARCI hizarcizade@gmail.com

- Bu sayımızda öğrendiğimiz harflerden “د” (Dal)’ın diğer harflerle birlikte nasıl yazılacağını göreceğiz. Harfleri yazarken, daha önce öğrendiğimiz başlama ve bitiş şekillerini unutmayalım.

اداد بد بد جد دد رد سد صد طد طد عد

فد فد قد کد لد مد ند ود هده لاد لاد

یدید دار دار بدر درمان دریم دریم دیدیم دیدیم مدت مدت

هدت هدت دده دده همد همد جاده جاده سراسه سراسه نذمت نذمت

فدافدا کدی کدی هدیه هدیه بدایت بدایت سدوالقرنین سدوالقرنین عدالت عدالت

جمادات جمادات سعادت سعادت صداقت صداقت طادی طادی طاداسه طاداسه

مغذی مغذی غذا غذا طغذ طغذ کلیدی کلیدی کلمدی کلمدی دیدیگمدی دیدیگمدی

6

MUSTAFA MÜNİF EFENDİ'NİN MEZAR TAŞI

هو الحى الباقي
Hüve'l-Hayyü'l-Bâkî
رجال دولت عليه دن
Ricâl-i devlet-i aliyyeden
اسهام روزنامه چيسی ايکن
Eshâm rûznâmçesi iken
عازم دار بقا اولان
Âzim-i dâr-ı bekâ olan
تشریفاتی اسبق مرحوم
Teşrîfâtî-i esbak merhûm
و مغفور له مصطفى منيف
Ve mağfûrun leh Mustafa Münif
افنديک روحیچون
Efendi'nin rûhiyçün
الفاتحه / فی ۳ جمادی الاول سنه ۱۲۳۸
El-Fâtîha / Fî 3 Cemâziyelevvel sene 1238

SARAYLI ÂİŞE YUHBER HANIM'IN MEZAR TAŞI

هو الباقي
Hüve'l-Bâkî
اسهام مقاطعه جيسی
Eshâm mukâtaacısı
ايکن رحلت دار بقا ايکن
İken rihlet-i dâr-ı bekâ iden
تشریفاتی اسبق مصطفى منيف
Teşrîfâtçı-i esbak Mustafâ Münif
افندی مرحومک حلیله سی
Efendi merhûmun halîlesi
مرحومه و مغفور لها
Merhûme ve mağfûrun-lehâ
سریلی عایشه یوخیبر خانمک
Saraylı Âişe Yuhber Hanım'ın
روحیچون حق رزاسیچون فاتحه
Rûhiyçün hak rızâsıçün Fâtîha
فی ۲۲ ذی الحجه سنه ۱۲۴۱
Fî 22 Zilhicce sene 1241

ABİDE-ŞERİFE RABİA ADVİYE-FATİMA FAHRİYE HANIMLARIN MEZAR TAŞI

هو الحئی Hüve'l-Hay
صاحب مقام الشیخ نورالدین افندی Sâhib-i makâm eş-Şeyh Nureddin Efendi
حضرتلرینک همشیره مغفوره لری عابده خانم Hazretlerinin hemşire-i mağfûreleri Âbide Hanım
٤ جمادى الآخر سنه ١٢٦١ 4 Cemâziyelâhir sene 1261
السید الشیخ نورالدین افندی Es-Seyyid eş-Şeyh Nureddin Efendi
اولاد کرآمدن شیخ حسن عدلی Evlâd-ı kirâmından Şeyh Hasan Adli
افندی کریمه سی و ابو السعودزاده Efendi kerîmesi ve Ebu's-Suudzâde
سعود المولونیک حلیله سی Suud el-Mevlevî'nin halîlesi
مغفوره لها شریفه رابعه عدویه خانم Mağfûretün lehâ Şerife Râbia Adviye Hanım
ولادت ١٣٠٥ رحلتی ١١ جمادى الآخر ١٣٣٦ Vilâdeti 1305 rihleti 11 Cemâziyelâhir 1336
شیخ حسن عدلی افندی حرمی Şeyh Hasan Adli Efendi haremi
مرحومه فاطمه فخریه خانم Merhûme Fâtıma Fahriye Hanım
صفر سنه ١٣٤٢ [کتبه سعود] Safer sene 1342 [ketebehu suud]

KELİMELER

Ricâl: Büyük mevkilerde bulunanlar, ileri gelen devlet adamları
Devlet-i aliyye: Osmanlı Devleti

Eshâm: Alınan bir paranın ve fâizinin belirli zamanlarda ödeneceğini gösteren senetler, hisse senedi, aksiyon

Rûznâmçeci: Osmanlı devlet dairelerinde ruznamçe denenen yevmiye defterini tutan muhasebe kâtibi

Âzim: Yönelmek, bir yere doğru gitmek, göçmek

Teşrîfâtı: Osmanlı Devleti'nde törenlerde teşrifat kurallarını yürüten görevli, teşrifatçı

Esbak: Öncekinden önce olan, daha eski, bir makamda bir evvelkinden önce bulunmuş olan

Mukâtaacı: Osmanlı mâliye teşkilatında mukataa ile ilgili işlere bakmakla görevli memur

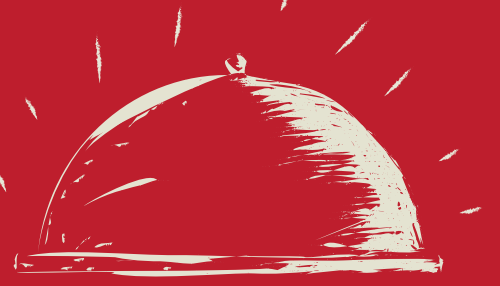
Rihlet: Göç etmek

Halile: zevce, eş

Hemşire: Kız kardeş

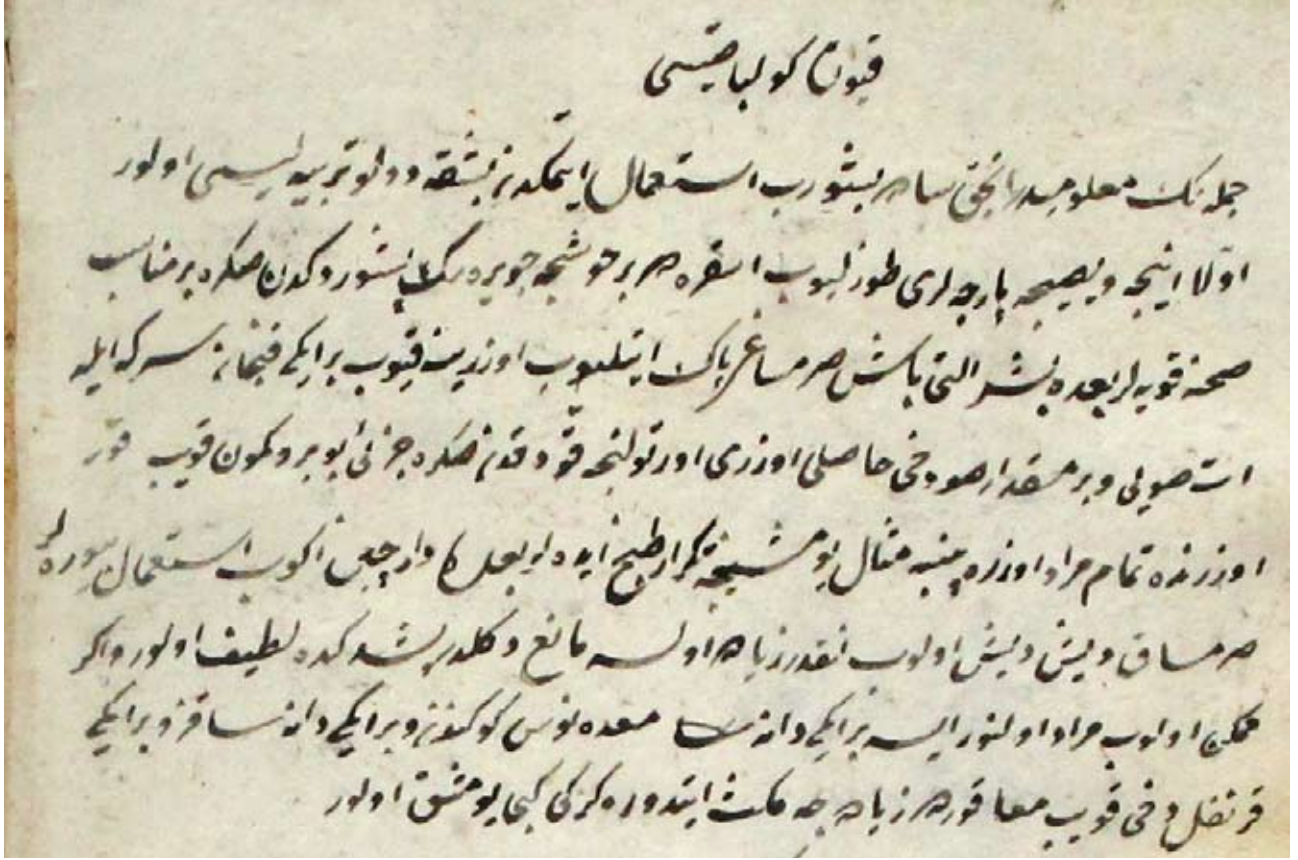

عثمانیہ یک تہ فیری

Osmanlıdan Yemek Tarifleri

Koyun Külbastısı

Cümlenin mâlumudur, ancak sade pişirip istimal etmekten başka türlü terbiyelişi olur. Evvelâ ince ve yassıca parçaları tuzlayıp ızgarada bir hoşça çevirerek pişirdikten sonra bir münasip sahana koyalar. Badehu beş altı baş sarımsağı pak ayıtlayıp¹ üzerine koyup bir iki fincan sirke ile et suyu ve bir miktar su dahi hâsılı üzeri örtülünce koduktan sonra cüz'î biber ve kimyon koyup kor üzerinde tamam murad üzere pembe misal yumuşayınca tekrar tabh² edeler. Badehu tarçın ekip istimal buyuralar. Sarımsak diş diş olup ne kadar ziyade olsa mani değildir. Pişikte latif olur ve eğer mümkün olup murad olunur ise bir iki tane maydanoz kökünden ve bir iki tane sakız ve bir iki karanfil dahi koyup maan³ korda ziyadece meks⁴ ettire. Gereği gibi yumuşak olur.

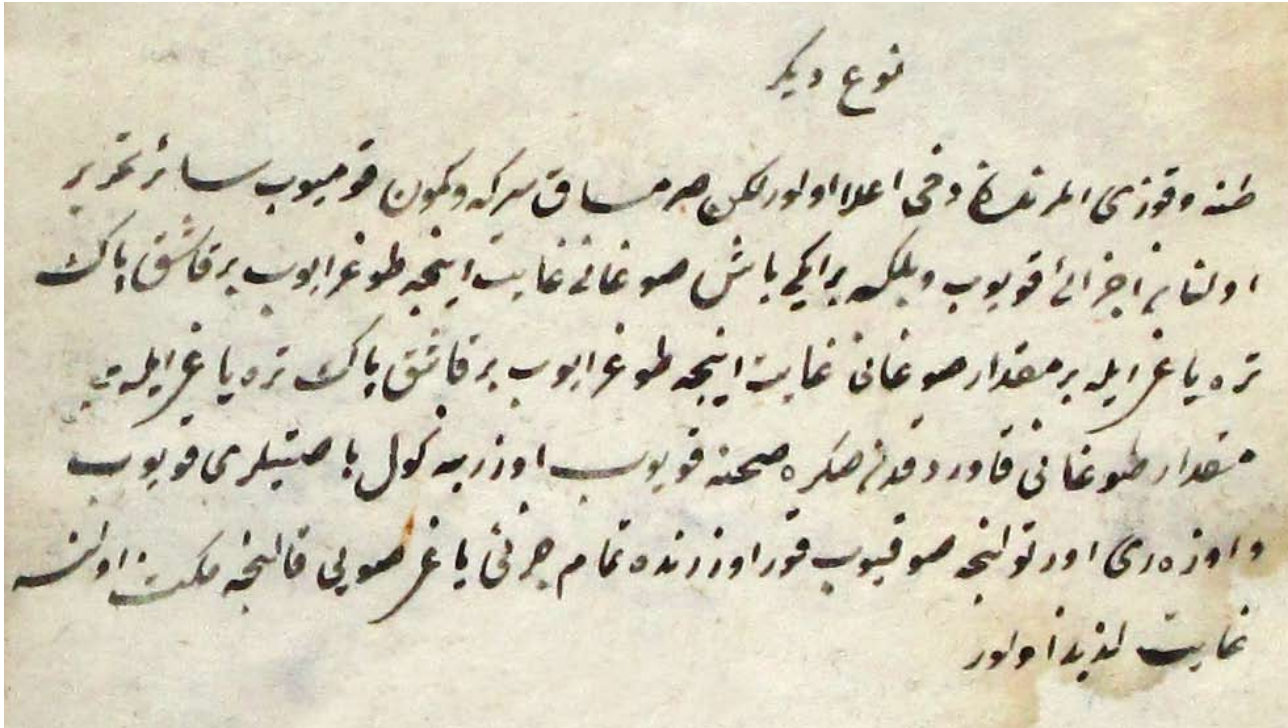
1. Ayıklamak, temizlemek

2. Pişirmek

3. Birlikte

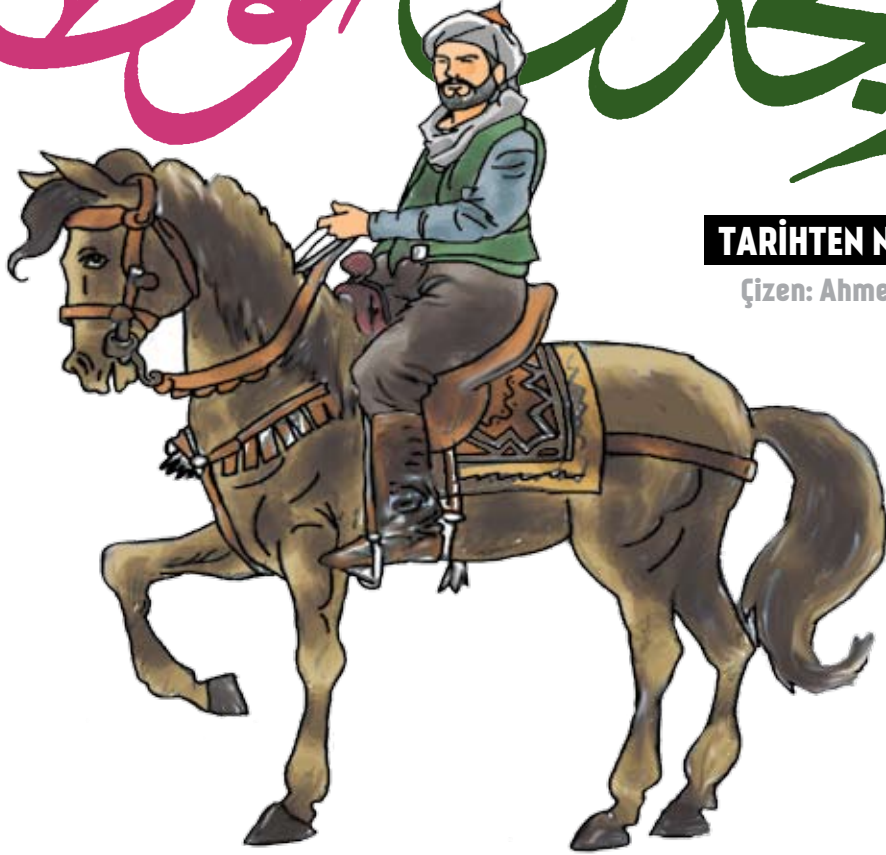
4. Durma, bekleme

Koyun Külbastısı (Nev-i Diğer)

Dana ve kuzu etlerinden dahi a'lâ olur. Lâkin sarımsak, sirke ve kimyon komayıp sâir tahrîr olunan eczâyı koyup ve belki bir iki baş soğanı gayet ince doğrayıp bir kaşık pak tereyağı ile bir miktar soğanı gayet ince doğrayıp bir kaşık tereyağı ile bir miktar soğanı kavurduktan sonra sahana koyup üzerine külbastıları koyup ve üzeri örtülünce su koyup üzerinde tamam cüz'î yağı suyu kalınca meks olursa gayet leziz olur.

تاریخدان نۇقتلار

TARİHTEN NOTLAR

Çizen: Ahmet Çakıl

روما ایمپراطورینک عمر بن عبدالعزیزه (رض) حیرانلغی

ROMA İMPARATORU'NUN ÖMER B. ABDÜLAZİZ'E (RA) HAYRANLIĞI

روما ایمپراطوری، عمر بن عبدالعزیزک ئولدیگنی دویدیغندە، اوڭا اولان حیرانلغنی شو سوزلریلە دیلە کتیردی: ”بر انسانک امکانسزلقلری طولایسیلە، دنیادن ال اتک چکمسى چوق قولایدر. چونکە اونک ذاتا ترک ایدەجگى هر هانگى بر دنیا مالی یوقدر. فقط بو خلیفە کبی دنیانک اڭ بیوک دولتنک یوگتیجیسی ایچون عین شیلری سویلەمک، ممکن دگل. اونک، اندەکی خزینەلرە رغماً بونلرک هیچ برینە آلدیرمایوب، صیرەدن بر فقیرک یاشانتیسە صاحب چیقمەسنە حیران اولماق الدن کلمیور.“

Roma imparatoru, Ömer b. Abdülazîz'in öldüğünü duyduğunda, ona olan hayranlığını şu sözleriyle dile getirdi: “Bir insanın imkânsızlıkları dolayısıyla, dünyadan el etek çekmesi çok kolaydır. Çünkü onun zaten terk edeceği herhangi bir dünya malı yoktur. Fakat bu Halîfe gibi dünyanın en büyük devletinin yöneticisi için aynı şeyleri söylemek, mümkün değil. Onun, elindeki hazinelere rağmen bunların hiçbirine aldırmayıp, sıradan bir fakirin yaşantısına sahip çıkmasına hayran olmamak elden gelmiyor.”

BİLMİYORUM NÜKTESİ / بيلمیورم نکتہ سی

بر کون آدمڭ بری امام ابو یوسف حضرتلرینه سؤال
صوردی. ”بيلمیورم.“ جوابنی آنجه سیگیرلندی.

”ناصل اولور ده بيلمزسڭز. خزینه دن شو قدر پاره
آلیرسڭز“ دیدی. امام ابو یوسف حضرتلری ساکنجه
جواب ویردی:

”قرداشم، بزه بیلدیگمز قدر پاره ویریورلر. یوق، اگر
بيلمدکلریمزه کوره پاره آلسه یدق، خزینه یتمزدی.“

Bir gün adamın biri İmam Ebû Yûsuf hazretlerine suâl sordu. ”Bilmiyorum.“ cevâbını alınca sinirlendi. ”Nasıl olur da bilmezsiniz. Hazineden şu kadar para alırsınız“ dedi. İmam Ebû Yûsuf hazretleri sakince cevap verdi:

”Kardeşim, bize bildiğimiz kadar para veriyorlar. Yok, eğer bilmediklerimize göre para alsaydık, hazine yetmezdi.“

İLME OLAN DÜŞKÜNLÜĞÜ VE TAVSİYELERİ / علمه اولان دوشکونلگی و توصیه لری

آدمڭ بری ابو حنیفه یه صوردی:
”فقهی قفاڭده طوتمق و درینلشمک ایچون نه یدن استفاده
ایدیورسڭ؟“

امام: ”غیرت و بتون چابه مڭ یوغونلاشمه سندن!“ دیدی.
آدم: ”یکى، غیرتڭی ناصل بو مرکزہ یوغونلاشدیریورسڭ؟“
دیدى.

امام: ”توم علاقه لری کسمکله.“ دیدى.

آدم: ”بتون علاقه لریڭی کسمه یه ناصل کوچڭ یتیور؟“ دیدى.

امام: ”ساده جه احتیاج آنده کرکلی شیئ آلیرسڭ و باشقه هیچ بر شیئڭ پشنه دوشمز، هیچ بر شی
اکلمزسڭ، ایشته او زمان بوڭا کوچڭ یتر!“ دیدى.

Adamın biri Ebû Hanîfe'ye sordu:

”Fıkhı kafanda tutmak ve derinleşmek için neyden istifade ediyorsun?“

İmam: ”Gayret ve bütün çabamın yoğunlaşmasından!“ dedi.

Adam: ”Peki, gayretini nasıl bu merkeze yoğunlaştırıyorsun?“ dedi.

İmam: ”Tüm alâkaları kesmekle.“ dedi.

Adam: ”Bütün alâkalarını kesmeye nasıl gücün yetiyor?“ dedi.

İmam: ”Sadece ihtiyaç anında gerekli şeyi alırsın ve başka hiçbir şeyin peşine düşmez, hiçbir şey eklemesin, işte o zaman buna gücün yeter!“ dedi.

 İLİM GİTMEZ, İLME GİDİLİR / علم کیتمز، علمه کیدیلیر

هارون رشید، امام مالک حضرتلرندن هر کون اؤینه کلوب، اوغلی امین ایله مأمونه درس ویرمه سنی ایسته دی. امام مالک حضرتلری خلیفه یه بویوردیکه:

”یا خلیفه، اویغون اولانی چوجقلریگزک بزم اوه کلوب کیتمسیدر. الله تعالی، سزی داها عزیز ایتسین! علمی عزیز ایدرسه گز عزیز اولورسگز؛ ذلیل ایدرسه گز ذلیل اولورسگز. علم بر کیمسه نڭ یاننه کیتمز، او علمک یاننه کلیر.“

بونڭ اوزرینه خلیفه امام مالکدن عذر دیله دی و هر کون چوجقلرینی امامه کوندیره رک درس آلدیرتدی.

Hârûn Reşîd, İmam Mâlik Hazretleri’nden her gün evine gelip, oğlu Emin ile Me’mun’a ders vermesini istedi. İmam Mâlik hazretleri Halifeye buyurdu ki:

“Yâ Halife, uygun olanı çocuklarınızın bizim eve gelip gitmesidir. Allahü Teâlâ, sizi daha azîz etsin! İlmi azîz ederseniz azîz olursunuz; zelîl ederseniz zelîl olursunuz. İlim bir kimsenin yanına gitmez, o ilmin yanına gelir.”

Bunun üzerine Halife İmam Mâlik’ten özür diledi ve hergün çocuklarını İmama göndererek ders aldırttı.

 TEVBESİNE VESİLE OLAN HADİSE / توبه سنه وسیله اولان حادثه

فضیل بن عیاض، اؤڭجه لر یول کسن بر اشقیا ایدی. توبه سببی اولارق شو حادثه آڭلاتیلیر: کندیسسی بر جاریه یه عاشق اولمشدی. بر کون اوڭا اولاشمق و کندیسسیله قونوشمق ایچون بولوندیغی اؤڭ دیوارینه طیرمانیرکن؛ بر حافظڭ او قوددیغی شو آیتی ایشیتدی:

”ایمان ایدنلر ایچون، قیلرینڭ اللهڭ ذکرینه یوموشامه زمانی کلمدی؟“ آیتڭ معناسی ایچنه اویله ایشله دیکه، همن اوراده، ”ای ربم، او آن کلدی.“ دیدی و همن اورادن کری دوندی. او کیجه یی کچیرمک ایچون بر خرابه یه کیردی؛ اوراده بر غروپ انسان واردی. ایچلرندن بری، ”قالقڭ، یوله دوام ایده لم“ دیدی. دیگر یی ایسه، ”خیر، بوراده قالالم؛ صباح اولنجه یوله دوام ایدرز؛ شیمدی یوله

Fudayl b. İyâz, önceleri yol kesen bir eşkıya idi. Tevbe sebebi olarak şu olay anlatılır: Kendisi bir câriyeye âşık olmuştu. Bir gün ona ulaşmak ve kendisiyle konuşmak için bulunduğu evin duvarına tırmanırken; bir Hâfızın okuduğu şu âyeti işitti:

”İman edenler için, kalplerinin Allah’ın zikrine yumuşama zamanı gelmedi mi?“ 48 âyetin mânası içine öyle işledi ki, hemen orada, ”Ey Rabbim, o an geldi.“ dedi ve hemen oradan geri döndü. O geceyi geçirmek için bir harabeye girdi; orada bir grup insan vardı. İçlerinden biri, ”Kalkın, yola devam edelim“ dedi. Diğer i ise, ”Hayır, burada kalalım; sabah olunca yola devam ederiz;

چیقار سه ق، فضیل اوگمزی کسر“ دیدی. فضیل بن عیاض، بونی دوینجه حالنه بر دها توبه ایتدی؛ اولره توبه ایتدیگنی سویله یه رک، امنیت ایچنده یوللرینه دوام ایده بیله جکلرینی سویله دی.

صوگره مکّه یه کلدی؛ وفاته قدر کعبه یه قومشو اولارق اوراده یاشادی.

şimdi yola çıkarsak, Fudayl önümüzü ke-ser” dedi. Fudayl b. İyâz, bunu duyunca haline bir daha tevbe etti; onlara tevbe ettiğini söyleyerek, emniyet içinde yollarına devam edebileceklerini söyledi.

Sonra Mekke’ye geldi; vefâtına kadar Kâbe’ye komşu olarak orada yaşadı.

ملا فنارینک (رض) قاضیلک وظیفه سنده جسارتی / Molla Fenâri'nin (ra) Kadılık Vazîfesinde Cesareti

ملا فناری، طوغری سوزلی اولدیغی قدر ده جسور و حقندن یانه بر قاضی اولارق تاریخه کیچمشدر. حق و عدالتی هرشیئک اوستنده کوره رک جسارتله صاووندیغنه، شو حادثه، نه کوزل بر دلیلدر:

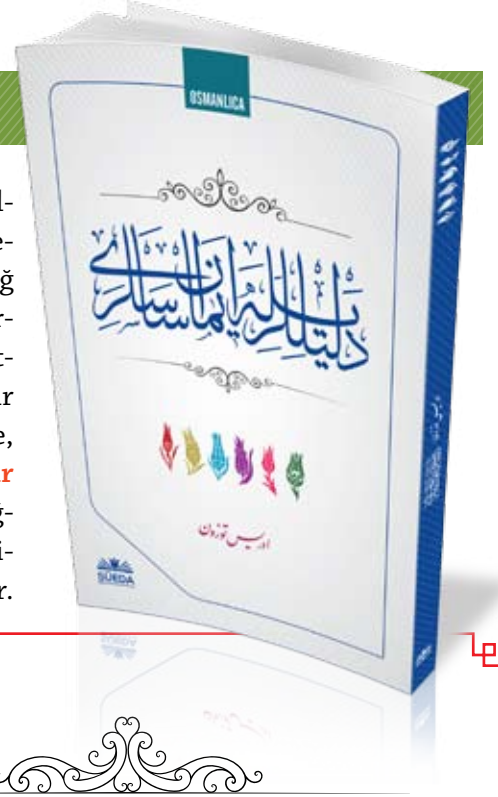
دورک دولت باشقانی ییلدیریم بایزید، بر دعواده شاهد اولارق بولونور و سویله دیر: ”اوت، بن بونی ییلییورم، بو بویله در.“ فناری، ییلدیریمک شهادتتی سویله دگرلندیریر: ”بن سزک شاهدلگیزی قبول ایده مه م.“ بونک سبینی صوران بایزید، شو جوابی آلیر: ”چونکه سز نمازلیرى جماعتله قیلما یورسگز.“ بونک اوزرینه محکمه دن آیری لان ییلدیریم، درحال کوشکنک اؤگنه بر جامع یایدیرارق جماعته دوام ایتمه یه باشلار.

Molla Fenâri, doğru sözlü olduğu kadar da cesur ve haktan yana bir kadı olarak tarihe geçmiştir. Hak ve adaleti herşeyin üstünde görerek cesaretle savunduğuna, şu hadise, ne güzel bir delildir:

Devrin devlet başkanı Yıldırım Bayezid, bir davada şahit olarak bulunur ve şöyle der: “Evet, ben bunu biliyorum, bu böyledir.” Fenâri, Yıldırım’ın şهادetini şöyle değerlendirir: “Ben sizin şahitliğinizi kabul edemem.” Bunun sebebini soran Bayezid, şu cevabı alır: “Çünkü siz namazları cemaatle kılmıyorsunuz.” Bunun üzerine mahkemeden ayrılan Yıldırım, derhal köşkünün önüne bir cami yaptırarak cemaate devam etmeye başlar.

ÖDÜLLÜ BULMACA

Aşağıdaki tabloda her satırda harfler karışık olarak verilmiştir. Her satırdaki bu harflerden anlamlı birer kelime üreterek sağ taraftaki boş kutulara yazalım. Boş kutuların sağ tarafında kelimenin kaç harf olduğu yazılmıştır. Yani satırlarda fazladan harfler de bulunmaktadır. Boş kutular bittikten sonra o sütundaki kelimeleri yukarıdan aşağıya bir satır üzerinde yazdığınızda bir cümle oluşacaktır. Cümle, **Hazret-i Ömer'e ait sözdür.** Bu cümleyi **25 Eylül'e kadar** mektup@osmanlicadergi.com posta adresine gönderiniz. Doğru cevabı gönderenler arasında yapılacak kur'a ile ilk beş takipçimize **"Osmanlıca Delilleriyle İman Esasları"** hediye edilecektir.

CÜMLE:

___ / ___ / ___ / ___

___ / ___ / ___

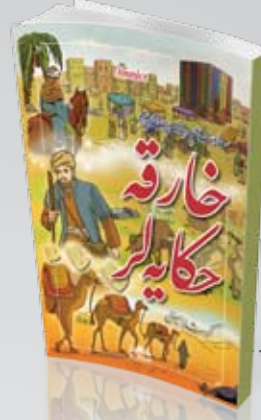
ز	ع	ك	ث	ى	ذ	و	ظ	___	(4)
ن	ح	ك	ا	د	م	ظ	ر	___	(6)
و	ق	ص	م	ق	ر	ص	ى	___	(6)
ح	ث	ظ	ا	ك	ع	ذ	ح	___	(2)
ك	ك	ز	ز	و	و	ل	ل	___	(4)
ه	ش	ت	ط	د	د	ت	و	___	(4)
س	د	پ	ه	د	ر	ر	ى	___	(8)

YENİ ÇIKAN ESERLERİMİZ

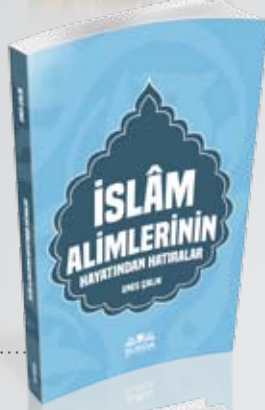
Saadet
Asrından
Harika
Hikâyeler
(Latin Harfli)
Kürşat İMALI

Saadet
Asrından
Harika
Hikâyeler
(Osmanlıca)
Kürşat İMALI

İslâm
Alimlerinin
Hayatından
Hatıralar
(Latin Harfli)
Enes ÇALIK

İslâm
Alimlerinin
Hayatından
Hatıralar
(Osmanlıca)
Enes ÇALIK

Nasreddin
Hocamız'dan
Fıkralar
(Latin Harfli)
İbrahim SARITAŞ

Nasreddin
Hocamız'dan
Fıkralar
(Osmanlıca)
İbrahim SARITAŞ

Kelimelerin
Kökenlerine
Yolculuk
(Latin Harfli)
Dr. Mirza İnak

Delileriyle
İmân Esasları
(Osmanlıca)
İdris Tüzün

Büyük kültür hareketi

OSMANLI TÜRKÇESİ KURSLARI

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı
ve Hayrât Vakfı işbirliği ile

Kurslarımız
Ücretsizdir!

işbirliği ile devam eden kurslar

Bütün Türkiye'de başlıyor...

Kayıtlarımız
devam ediyor...

Kayıt ve iletişim için: osmanlicaegitim.com

